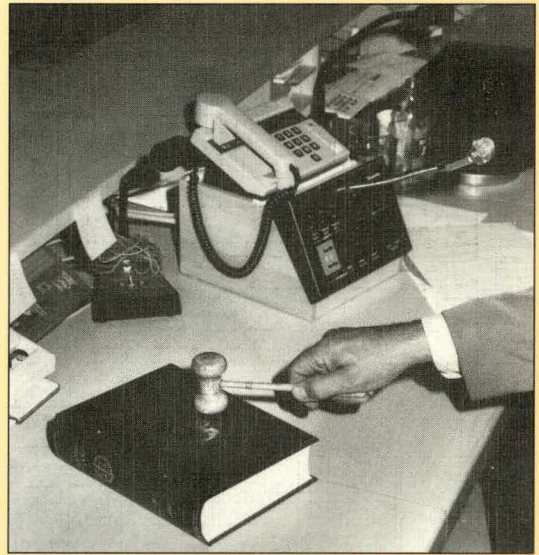




Liikkeenjohdon, kirjanpito- ja lakiasiain palvelu 1980-luvulla

Pekka Rytönen





Liikkeenjohdon, kirjanpito- ja lakiasiain palvelu 1980-luvulla

Pekka Rytönen

Tiedustelut:
Pekka Rytönen
(90) 17 341

Helsinki 1989

PAINO-CENTER OY

Kannen kuvat: Matti Jokela

SVT Suomen Virallinen Tilasto
Finlands Officiella Statistik
Official Statistics of Finland

ESIPUHE

Tilastokeskus alkoi syksyllä 1988 suunnitella säännöllistä ja kattavaa tilinpäätös- ja tuotantotilastoa liike-elämää palvelevalta alalta. Tämä selvitys liikkeenjohdon ja hallinnon, kirjanpidon ja lakiasiain palvelusta liittyy käynnissä olevaan palvelualueiden kuvauksen kehittämiseen. Selvityksessä tarkastellaan näiden toimialojen taloudellista merkitystä ja kehitystä, yritysrakennetta, tuotantoa ja työllisyyttä. Tiedot on kerätty etupäässä Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteristä, väestölaskennasta, verohallituksen elinkeinoverotusrekisteristä ja toimialajärjestöiden tilastoista.

Selvityksen on laatinut VTM Pekka Rytönen. Lisäksi julkaisun suunnitteluun on osallistunut FM Ari Luukinen.

Helsinki, syyskuussa 1989

Heli Jeskanen-Sundström

SISÄLTÖ

	sivu
TIIVISTELMÄ	5
1. TUTKIMUKSEN TAUSTA	6
2. LIIKKEENJOHDON PALVELU	9
2.1. Yritysten määrä, henkilöstö ja toiminnan laajuus	9
2.2. Liiketaloudellinen asema	15
3. KIRJANPITO- JA TILINTARKASTUSPALVELU	19
3.1. Yritysten määrä, henkilöstö ja toiminnan laajuus	19
3.2. Liiketaloudellinen asema	25
4. LAKIASIAN PALVELU	28
4.1. Yritysten määrä, henkilöstö ja toiminnan laajuus	28
4.2. Liiketaloudellinen asema	33
5. KIRJALLISUUS	36
 LIITE Perusaineistot	 38
 TILASTOTAULUKOT	 43

TILASTOTAULUKOT

1. **Liikkeenjohdon konsultti-, asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot vuosina 1984 ja 1986**
2. **Liikkeenjohdon konsulttitoimistot henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1986**
3. **Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1986**
4. **Asianajotoimistot henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1986**
5. **Liikkeenjohdon konsulttitoimistot oikeudellisen muodon mukaan vuonna 1986**
6. **Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot oikeudellisen muodon mukaan vuonna 1986**
7. **Asianajotoimistot oikeudellisen muodon mukaan vuonna 1986**
8. **Liikkeenjohdon konsultti-, asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot toimipaikkojen määrän mukaan vuonna 1986**
9. **Liikkeenjohdon konsultti-, asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot aloittamisajankohdan mukaan**
10. **Liikkeenjohdon konsulttipalvelujen viennin kehitys 1980-1988**
11. **Liikkeenjohdon palvelun toimipaikat lääneittäin ja kunnittain vuonna 1986**
12. **Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun toimipaikat lääneittäin ja kunnittain vuosina 1984 ja 1986**
13. **Lakiasiain palvelun toimipaikat lääneittäin ja kunnittain vuosina 1984 ja 1986**
14. **Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen tuloslaskelma EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987**
15. **Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen taseen vastaavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987**

16. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen taseen vastattavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987
17. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen tuloslaskelma EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987
18. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen taseen vastaavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987
19. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen taseen vastattavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987
20. Asianajotoimistojen tuloslaskelma EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987
21. Asianajotoimistojen taseen vastaavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987
22. Asianajotoimistojen taseen vastattavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987

TIIVISTELMÄ

Liikkeenjohdon palvelun, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun sekä lakiasiain palvelun yhteenlaskettu jalostusarvo oli noin 0,7 % yrittäjätoiminnan tuottajahintaisesta arvonlisäyksestä vuonna 1987. Liike-elämää palvelevan alan arvonlisäyksestä osuus oli 12 %.

Suomessa toimi lähes 1 100 liikkeenjohdon konsulttitoimistoa, 1 300 kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoa ja 400 asianajotoimistoa vuonna 1988. Näiden toimialojen yrityksistä useimmat ovat pieniä alle viiden henkilön yrityksiä. Tämän lisäksi ammatinharjoittajia on paljon. Niitä oli liikkeenjohdon palvelussa arviolta 400-500, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelussa 1 400-1 500 sekä lakiasiain palvelussa noin 500 vuonna 1987.

Liikkeenjohdon palvelun kokonaisliikevaihto oli miltei 1,3 miljardia markkaa, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun runsas miljardi markkaa ja lakiasiain palvelun vajaat 0,7 miljardia markkaa vuonna 1987. Liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta liikkeenjohdon palvelussa lähes 40 %, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelussa 10 % ja lakiasiain palvelussa miltei 25 %.

Uudenmaan läänin osuus näiden palvelujen tarjonnasta on suuri. Alueen merkitys korostuu erityisesti liikkeenjohdon palvelussa.

Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen käyttökateprosentti oli keskimäärin 11, kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen 16 ja asianajotoimistojen 22 vuonna 1987. Käyttökateprosentit laskivat yrityskoon kasvaessa lukuun ottamatta asianajotoimistoja.

Nettotulosprosentti oli puolestaan liikkeenjohdon konsulttitoimistoissa keskimäärin kolme, kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoissa yhdeksän ja asianajotoimistoissa yksitoista vuonna 1987. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen nettotulokseen ei sisälly ns. muita tuottoja, jotka koostuvat pääosin satunnaisista päätoimintaan liittymättömistä tuotoista.

1. TUTKIMUKSEN TAUSTA

Palvelualojen(1) taloudellinen merkitys on kasvanut selvästi kansantaloudessa 1970-luvulta lähtien. Nykyisin lähes 60 % tuottajahintaisesta bruttokansantuotteesta tuotetaan palvelualoilla. Tuottajahintaisen arvonlisäyksen kasvuvauhti on palvelualoilla nopeampaa kuin koko kansantaloudessa keskimäärin. Työllisestä työvoimasta palvelualojen osuus on suunnilleen yhtä suuri kuin bruttokansantuotteestakin.

Palvelualoista on kasvanut nopeimmin liike-elämää palveleva ala. Sen osuus bruttokansantuotteesta on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Pääosa liike-elämää palvelevasta alasta on yrittäjätoimintaa. Julkisen alan osuus on pieni. Liike-elämää palveleva ala kuuluu uuden toimialaluokituksen (TOL 1988) luokkaan M "Tekninen palvelu ja palvelut liike-elämälle". Tämä jakaantuu toimialoittain seuraavasti:

- tekninen palvelu,
- tietojenkäsittelypalvelu,
- liikkeenjohdon, lakiasiain- ja markkinointipalvelut,
- muu palvelu liike-elämälle ja
- hallintayhtiöt.

Toimialojen ripeästä kasvusta huolimatta niiden taloudellista kehitystä kuvaavia virallisia tilastoja on melko vähän. Tosin Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri (YTR) sisältää tietoja yritysten ja toimipaikkojen määrästä, koosta ja sijainnista. Kansantalouden tilinpidosta saadaan arvioita bruttokansantuotteen, työllisyyden, investointien ja tuottavuuden kehityksestä. Toimialajärjestöt keräävät jäsenistöltään myös tilinpäätös-, tuotanto-, henkilöstö- ja asiakastietoja. Toimialajärjestöjen tuottamien tilastojen ongelma on kuitenkin epäyhtenäisyys ja heikko peittävyys. Tämä johtuu siitä, että missään toimialajärjestössä ei ole mukana kaikkia alan yrityksiä. Lisäksi eräät toimialajärjestöt ovat pelkästään henkilöjäsenyyteen perustuvia yhdistyksiä.

Tilastojen parantamiseksi Tilastokeskus alkoi vuonna 1988 suunnitella säännöllistä ja kattavaa tilinpäätös- ja tuotantotilastoa liike-elämää palvelevalta alalta. Vuonna

(1): Palvelualoilla tarkoitetaan uuden toimialaluokituksen (TOL 1988) mukaan kauppaa, ravitsemis- ja majoitus-alaa, kuljetusta, tietoliikennettä, rahoitus- ja vakuutus-alaa, kiinteistö-, puhtaus- ja vuokrauspalveluja, teknistä palvelua ja palveluja liike-elämälle, julkista hallintoa ja maanpuolustusta, koulutusta ja tutkimusta, virkistys- ja kulttuuripalveluja sekä järjestö ja uskonnollista toimintaa.

1989 näiltä toimialoilta tehdään perusselvitykset. Selvitykset kuvaavat toimialojen taloudellista merkitystä ja kehitystä, yritysrakennetta, tuotantoa, työllisyyttä ja ulkomaankauppaa. Lisäksi selvityksiä käytetään hyväksi säännöllisen tilastotuotannon suunnittelussa. Selvitykset laaditaan hyödyntämällä olemassa olevia aineistoja, jotka koostuvat etupäässä

- *yritys- ja toimipaikkarekisteristä*
- *kansantalouden tilinpidon aikasarjoista*
- *väestölaskennasta*
- *verohallituksen elinkeinoverotusrekisteristä*
- *toimialajärjestöjen keräämistä tiedoista.*

Tässä selvityksessä käsitellään liikkeenjohdon palvelua, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelua sekä lakiasiain palvelua.

Liikkeenjohdon palvelu käsitetään varsin laveasti. Liikkeenjohdon Konsultit ry:n (LJK) mukaan liikkeenjohdon palvelut jaetaan kolmeen pääryhmään, joita ovat

- *yrityksen johtaminen*
- *liiketoiminnan kehittäminen*
- *organisaation toimivuuden parantaminen.*

Yrityksen johtamispalveluihin kuuluvat yritysanalyysit, strategisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittäminen, johtamisjärjestelmien ja hallitustyöskentelyn parantaminen, vuokrajohtajuus, kansainvälistymisen sekä yritysoston ja -myynnin neuvontapalvelut. Liiketoiminnan kehittämisen tehtäväalueet liittyvät muun muassa markkinointiin, viestintään, tietotekniikkaan, laadunvalvontaan ja kunnossapitoon. Organisaation kehittämispalveluja ovat puolestaan esimerkiksi henkilöstövalinta, palkkausneuvonta ja yritysilmastoselvitykset.

Liikkeenjohdon palvelu esiintyi ensimmäistä kertaa omana toimialanaan uuden toimialaluokituksen (TOL 1988) ryhmässä 751 "liikkeenjohdon ja hallinnon palvelut". Uuden toimialaluokituksen mukaiset julkiset tilastot ulottuvat vuoteen 1986 saakka. Vanhassa toimialaluokituksessa (TOL 1979) liikkeenjohdon palvelu sijoitettiin ryhmään 83299 "edellä mainitsematon liike-elämää palveleva toiminta".

Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu käsittää asiakkaan kirjanpidon, tilinpäätösten ja veroilmoitusten laadinnan. Nykyisin juoksevien rutiinien ohella tuotetaan myös yhä enemmän erikoisosaamista vaativia palveluja, joita ovat muun muassa yritysanalyysien ja -ennusteiden laadinta, rahoitusneuvonta sekä laskentatoimeen liittyvä ATK-koulutus.

Uudessa toimialaluokituksessa kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu kuuluu ryhmään 752. Vanhassa luokituksessa se oli ryhmässä 8322.

Tilintarkastus on lain määrittämää yhteisön tilinpäätöksen, kirjanpidon ja hallinnon tarkastusta. Yhteisöistä lakisääteisen tilintarkastuksen piiriin kuuluvat osakeyhtiöt, osuuskunnat, säätiöt ja julkiset liikelaitokset. Sen piiriin eivät kuulu kommandiittiyhtiöt, avoimet yhtiöt, yksityiset toiminimet ja ammatinharjoittajat.(1)

Tilintarkastuspalvelu kuuluu samaan toimialaan kirjanpito- palvelun kanssa niin vanhan kuin uudenkin toimialaluokituksen mukaan.

Lakiasiaan palvelulla tarkoitetaan puolestaan asiakkaan edun ajamista rikos-, siviili- ja muissa oikeusasioissa. Lakiasiaan palvelu käsittää myös lainopillisen neuvonnan, oikeusasiasiakirjojen laadinnan ja vahvistamisen.

Uudessa toimialaluokituksessa lakiasiaan palvelu on ryhmässä 753. Vanhassa luokituksessa se kuului ryhmään 8321.

Selvitys etenee toimialoittain. Toimialakuvausten rakenne ja sisältö on suurin piirtein samanlainen. Aluksi käsitellään yritysten määrää ja sen kehitystä, henkilöstöä ja toiminnan laajuutta. Seuraavaksi tarkastellaan yritysten liiketaloudellista asemaa.

(1) Tosin nykyisin lakisääteisen tilintarkastuksen piiriin kuuluvat myös "isot" kommandiitti- ja avoimet yhtiöt.

2. LIIKKEENJOHDON PALVELU

2.1. Yritysten määrä, henkilöstö ja toiminnan laajuus

Yritykset

Suomessa toimi Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin (YTR) mukaan 1 070 liikkeenjohdon konsulttitoimistoa vuonna 1988.(1) Määrä lisääntyi noin 400 yrityksellä vuodesta 1986. Yli 85 % vuonna 1988 toimineista yrityksistä oli aloittanut 1980-luvulla. Tosin osa tämän toimialan uusista yrityksistä ja myös vanhasta yrityskannasta saattaa olla omistajansa osakesalkun pyörittämiseen tarkoitettuja sijoitusyhtiöitä.

Verohallituksen elinkeinoverotusrekisterin (EVR) mukaan liikkeenjohdon palvelun ammatinharjoittajia oli arviolta 400-500 vuonna 1987.

Virallinen toimialaluokitus ei valitettavasti ryhmittele liikkeenjohdon konsulttitoimistoja alaluokkiin, vaan esittää ne yhtenä ryhmänä. Todellisuudessa liikkeenjohdon konsulttitoimistoista voidaan erottaa omiksi ryhmikseen esimerkiksi markkinatutkimuksia laativat yritykset sekä pr- ja viestintäneuvonnan konsulttitoimistot. Suomessa toimi noin 40 markkinatutkimusalan yritystä ja 50-60 pr- ja viestintäneuvonnan konsulttitoimistoa vuonna 1988.(2)

Useimmat liikkeenjohdon konsulttitoimistot ovat pieniä korkeintaan muutaman henkilön yrityksiä. Vuonna 1986 ainoastaan 17 konsulttitoimistoa työllisti yli 20 henkilöä ja kahdeksan yli 50 henkilöä. Monitoimipaikkaisia yrityksiä oli 20 vuonna 1986. Kaikki monitoimipaikkaiset yritykset olivat kuitenkin alle viiden toimipaikan yrityksiä.

- (1) YTR:ään sisältyvät vain liikevaihtoverovelvollista toimintaa harjoittavat tai työnantajina toimivat yritykset. Ammatinharjoittajia YTR ei sisällä.
- (2) ATKOS Oy: Blue book. Yritysmarkkinoinnin kohderyhmät 1988. HELSINKI 1988.

TAULUKKO 1.

Liikkeenjohdon konsulttitoimistot henkilöstön suuruusluokittain YTR:n mukaan vuonna 1986

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	YRITYKSET LKM
- 4	545
5- 9	80
10-19	32
20-49	9
50-	8
YHTEENSÄ	674

Varsinaisten liikkeenjohdon konsulttitoimistojen lisäksi eräiden muidenkin toimialojen yrityksillä on liikkeenjohdon palvelun toimipaikkoja. Esimerkiksi suuret teknisen alan palveluyritykset Ekono Oy, Jaakko Pöyry Oy ja Suunnittelukeskus Oy ovat merkittäviä liikkeenjohdon palvelujen tuottajia. Yhteensä muiden toimialojen yrityksillä oli vajaat kymmenen liikkeenjohdon palvelun toimipaikkaa vuonna 1986.

Liikkeenjohdon konsulttitoimistoista (pl. ammatinharjoittajat) melkein 75 % oli oikeudelliselta muodoltaan osakeyhtiöitä vuonna 1986. Viidennes yrityksistä oli kommandiittiyhtiöitä. Loput runsaat viisi prosenttia edustivat muita oikeudellisia muotoja.

Ensimmäisen polven "ulkomaisia yhtiöitä" oli 18 vuonna 1986. Nämä koostuvat yrityksistä, joissa suoran ulkomaisen omistuksen osuus on vähintään 20 % osakepääomasta. Pääosa ulkomaisista sijoituksista oli peräisin ruotsalaisista emoyhtiöistä.

TAULUKKO 2.

Ensimmäisen polven ulkomaiset liikkeenjohdon konsulttitoimistot sijoittajamaittain vuonna 1986

SIJOITTAJAMA	YRITYKSIÄ
Ruotsi	10
Iso-Britannia	2
Alankomaat	1
Italia	1
Saksan liittotasavalta	1
USA	1
Muut	2
YHTEENSÄ	18

Henkilöstö

Liikkeenjohdon konsulttitoimistoissa työskenteli YTR:n mukaan 3 000 työntekijää vuonna 1986. Yli 50 henkilön yritysten osuus henkilöstöstä oli 30 %. Ulkomaiset Suomessa toimivat konsernien yksiköt(1) työllistivät puolestaan vajaan 10 % henkilöstöstä. Henkilöstöstä ei ole tietoja julkisissa rekistereissä aikaisemmilta vuosilta, koska liikkeenjohdon palvelu on ollut omana toimialanaan vasta vuodesta 1986 lähtien.

Varsinaisten liikkeenjohdon konsulttien määrästä on vähän tietoa. Tosin Liikkeenjohdon Konsultit ry:hyn (LJK), joka toimii konsulttien henkilöjäsenyhdistyksenä, on rekisteröity vajaan 200 konsulttia. LJK edustaa kuitenkin vain pientä joukkoa kaikista liikkeenjohdon konsulteista. Tähän vaikuttavat osaltaan liiton tiukat jäsenvaatimukset.

Liikkeenjohdon konsulteilla on usein takanaan korkeakoulututkinto ja vankka työkokemus yrityselämästä. Tästä syystä konsulttien keski-ikä kohoaa päälle 40 vuoden (Antti Säskilähti. Mec-Rastor Oy).

Liikevaihto, jalostusarvo ja vientilaskutus

Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen kokonaisliikevaihto oli EVR:n mukaan vajaan 1,3 miljardia markkaa vuonna 1987. Kasvu kertyi lähes 40 % edellisestä vuodesta. Liikevaihto kasvoi nopeimmin pienissä alle viiden henkilön yrityksissä. Sen kasvu oli tuntuva myös yli 20 henkilön yrityksissä. Sitä vastoin 5-19 henkilön yrityksissä kasvu jäi selvästi hitaammaksi.(2)

Liikevaihdon ripeä kasvu on seurausta palvelujen tuntuvas- ta kysynnän kasvusta viime vuosina. Uusia yrityksiä on perustettu runsaasti ja vanhat yritykset ovat laajentaneet toimintaansa. Samalla konsultointi on laajentunut uusille osa-alueille. Näitä ovat esimerkiksi henkilöstövalinta, tietotekniikkakonsultointi, pr- ja viestintäneuvonta, yritysilmastaselvitykset ja kansainvälistymisen neuvonta.

- (1) Ulkomainen omistus vähintään 20 % osakepääomasta.
- (2) Vertailussa on käytetty vuodelta 1986 YTR:n liikevaihtotietoa, koska EVR:n tilinpäätöstiedot ovat kattavat vasta vuodesta 1987 lähtien. Lisäksi vertailuun sisältyvät vain molemmista rekistereistä löytyneet yritykset. "Parittomien yritysten" (lähinnä ammatinharjoittajia) osuus koko toimialan liikevaihdosta oli 6 % ja jalostusarvosta 5 % vuonna 1987.

TAULUKKO 3. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen liikevaihto EVR:n mukaan vuonna 1987 ja YTR:n mukaan vuonna 1986 henkilöstön suuruusluokittain, milj. mk

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	LIIKEVAIHTO	
	1986	1987
- 4	250	390
5-19	310	370
20-	290	420
Parittomat		80
YHTEENSÄ	850	1 260

Suomen suurimmat liikkeenjohdon konsulttitoimistot liikevaihdolla mitattuna vuosina 1986-(87) olivat YTR:n mukaan

- Mec-Rastor Oy
- Mancon Oy
- Euromarket Oy
- Marketindex Oy
- Suomen Gallup Oy.

Yhteensä näiden yritysten liikevaihto oli noin 20 % liikkeenjohdon palvelun kokonaisliikevaihdosta (pl. ammatinharjoittajat) vuonna 1986. Mec-Rastor ja Mancon Oy:tä lukuun ottamatta muut kolme suurinta olivat markkinatutkimusalan yrityksiä.

EVR:n mukaan liikkeenjohdon palvelun jalostusarvo(1) oli 710 milj. mk vuonna 1987. Saman vuoden yrittäjätoiminnan tuottajahintaisesta arvonlisäyksestä jalostusarvon osuus oli arviolta vajaat 0,3 %. Liike-elämää palvelevan alan (ml. koneiden ja kaluston vuokraus) arvonlisäyksestä osuus oli noin viisi prosenttia.

Lukuun ottamatta markkinatutkimusalan yrityksiä(2) liikkeenjohdon konsulttitoimistojen kokonaislaskutuksesta ei ole luotettavaa tietoa. Suomen Konsulttitoimistojen Liitto (SKOL) kerää vuosittain laskutustietoja jäsenyrityksiltään, mutta tiedot eivät ole kattavat kotimaan laskutuksen

(1) Jalostusarvo=Käyttökate+vuokrat+palkat ja sotu-maksut

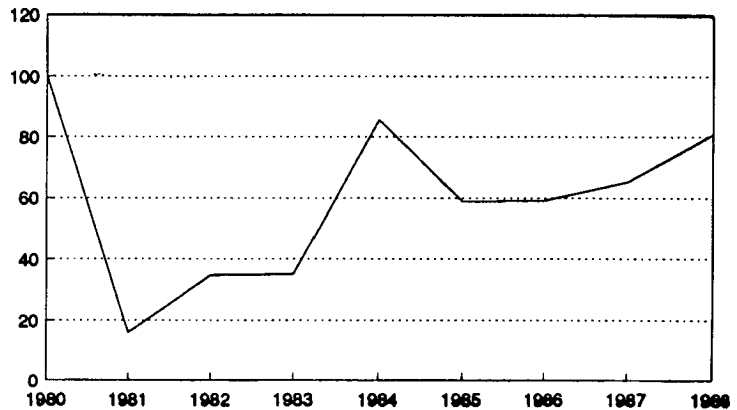
(2) Suomen Markkinatutkimuslaitosten Liiton (SMTL) mukaan alan yritysten kokonaislaskutus oli lähes 130 milj. mk vuonna 1987.

osalta. Tähän on syynä se, että SKOL:iin kuului esimerkiksi vuonna 1988 vain kolme itsenäistä liikkeenjohdon konsulttitoimistoa.(1) Sitä vastoin tiedot vientilaskutuksesta ovat luotettavat, sillä SKOL:n jäsenyritykset vastaavat lähes sataprosenttisesti Suomen konsulttipalvelujen viennistä.

Liikkeenjohdon palvelujen vienti oli SKOL:n mukaan 50 milj. mk vuonna 1988. Viennin arvo kasvoi 35 % edellisestä vuodesta. Viennin volyyymi oli 1980-luvulla suurimmillaan vuonna 1980, mutta jo seuraavana vuonna se putosi rajusti. Tämän jälkeen vienti kasvoi vuoteen 1984 saakka, jonka jälkeen se laski uudestaan. Vuodesta 1985 vuoteen 1988 viennin volyyymi on kasvanut tasaisesti.

KUVIO 4.

Liikkeenjohdon palvelujen viennin volyymin kehitys 1980-88, ind.(1980=100)



Liikkeenjohdon palvelujen osuus Suomen taitotiedon viennistä oli vajaat kolme prosenttia vuonna 1988.(2) Niiden osuus koko palvelutaseen viennistä oli puolestaan 0,3 %.

(1) Mec-Rastor Oy, Polartest Oy ja Yritysjärjestelmät Oy.

(2) Palvelutaseen taitotiedon ulkomaankauppaan luetaan rakennustekninen suunnittelu ja urakointi (pl. rakennusurakoihin liittyvät tavaratoimitukset ja työntekijöiden palkat), liikkeenjohdon palvelut, ATK-palvelut ja muu tekninen suunnittelu.

Vuonna 1988 liikkeenjohdon palvelujen tärkeimmät viejät olivat vientilaskutuksen perusteella

- Jaakko Pöyry Oy
- Suunnittelukeskus Oy
- Ekono Oy
- Mec-Rastor Oy.

Kolme suurinta viejää ovat päätoimialaltaan teknisen alan palveluyrityksiä.

Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen asiakasjakaumasta ei ole toistaiseksi tarkkoja tietoja lukuun ottamatta markkinatutkimusalan yrityksiä. Ilmeisesti asiakaskunta koostuu hyvin monien toimialojen yrityksistä. Tyypilliset konsulttipalvelujen käyttäjät ovat kuitenkin verrattain suuria yrityksiä. Niitä ostaa lisääntyvässä määrin myös julkinen ala (valtio ja kunnat). Pienet ja toimintansa alussa olevat yritykset käyttävät puolestaan harvoin konsulttien palveluja.(1)

Markkinatutkimusalan yritysten ylivoimaisesti tärkeimmän asiakasryhmän muodostaa SMTL:n mukaan teollisuus, jonka osuus kokonaislaskutuksesta oli noin 45 % vuonna 1987. Kaupan osuus oli runsaat 10 %, muiden palvelualojen (ml. julkinen ala) 30 % ja rakentamisen viisi prosenttia. Loput laskutuksesta oli erittelemätöntä.

Liikkeenjohdon konsulttien palkkiot määräytyvät tavallisesti aikaveloituksen perusteella. Tosin palkkio laskutetaan joskus myös kokonaissummana hankkeesta.

Liikkeenjohdon palvelu lääneittäin

Liikkeenjohdon palvelujen tarjonta on keskittynyt vahvasti pääkaupunkiseudulle. Alueen osuus liikkeenjohdon palvelun toimipaikoista oli 60 %, työllisestä työvoimasta 75 % ja liikevaihdosta 75 % vuonna 1986.

Muulla Suomessa liikkeenjohdon palvelun toimipaikat ovat sijoittuneet aluekeskuksiin. Liikkeenjohdon palvelun liikevaihto ylitti 10 milj. mk vuonna 1986 pääkaupunkiseudun kuntien ohella Jyväskylässä, Porissa, Tampereella ja Turussa. Lisäksi Kuopio ja Oulu nousivat lähelle 10 miljoonan markan rajaa (ks. TILASTOTAULUKKO 11.).

(1) SEPPÄLÄ, Tuula ja SUOKAS, Pirkko: Hyvä konsultointikäytäntö. HKKK:n julkaisuja M-24. MIKKELI 1987.

TAULUKKO 5. Liikkeenjohdon palvelun toimipaikkojen ja niiden henkilöstön ja liikevaihdon jakautuminen lääneittäin vuonna 1986 YTR:n mukaan

LÄÄNI	TOIMIPAIKAT		HENKILÖSTÖ		LIIKEVAIHTO	
	LKM	%	LKM	%	MILJ. MK	%
Uudenmaan lääni	452	65,0	2 175	77,0	669,7	77,2
Turun ja Porin l. ja Ahvenanmaa	56	8,0	196	7,0	84,5	9,7
Hämeen lääni	66	9,5	166	5,8	45,1	5,2
Kymen lääni	17	2,4	33	1,2	8,0	0,9
Mikkelin lääni	7	1,0	25	0,9	6,5	0,8
Pohjois-Karj. l.	7	1,0	13	0,5	3,4	0,4
Kuopion lääni	14	2,0	35	1,2	10,4	1,2
Keski-Suomen l.	22	3,2	65	2,3	15,2	1,7
Vaasan lääni	23	3,3	41	1,5	7,6	0,9
Oulun lääni	22	3,2	49	1,7	13,5	1,6
Lapin lääni	10	1,4	22	0,9	3,9	0,4
YHTEENSÄ	696	100,0	2 820	100,0	867,8	100,0

2.2. Liiketaloudellinen asema(1)

Kannattavuus ja kulurakenne

Palkat ja työnantajain sosiaaliturvamaksut olivat liikkeenjohdon konsulttitoimistojen liikevaihdosta keskimäärin 40 % vuonna 1987. Henkilöstökulujen osuus nousi yrityskoon kasvaessa. Tosin henkilöyhtiöissä (luonnollinen henkilö, avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö), joita on paljon varsinkin alle viiden henkilön yrityksissä, palkkoihin pitäisi lisätä myös yrittäjän muuna kuin palkkana ottama osuus yrityksen tuloista.

Aineet ja tarvikkeet muodostivat liikevaihdosta vajaan neljänneksen. Vuokratulujen ja muiden liikekulujen osuus oli yli 30 %.

(1) Tiedot perustuvat verohallituksen elinkeinoverotusrekisteriin (EVR). EVR:n yksittäiset tilinpäätöserät saattavat olla virheellisiä, joten tunnuslukuihin on syytä suhtautua varauksella (ks. LIITE EVR).

TAULUKKO 6.

Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen kullurakenne henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987, % liikevaihdosta

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	AINEET JA TARVIKKEET	PALKAT+ SOTU	VUOKRAT	MUUT LII- KEKULUT
- 4	28,8	34,1	5,3	26,3
5-19	18,6	41,5	7,0	27,4
20-	20,1	45,7	5,6	21,3
YHTEENSÄ	22,7	40,4	5,9	24,9

Henkilöstön käytön tehokkuus, jota on mitattu suhteuttamalla henkilöstön määrä liikevaihtoon ja jalostusarvoon, laski selvästi siirryttäessä pienistä yrityksistä suurempiin. Liikkeenjohdon konsulttitoimistoissa liikevaihto/henkilöstö oli keskimäärin 370 000 mk ja jalostusarvo/henkilöstö 210 000 vuonna 1987.

Käyttökateprosentti(1) oli toimialalla lähes yksitoista vuonna 1987. Se oli korkein alle viiden ja pienin yli 20 henkilön yrityksissä. Nettotulosprosentti(2) oli toimialalla kolme. Nettotulosprosentti oli korkein 5-19 henkilön yrityksissä ja alhaisin yli 20 henkilön yrityksissä. Nettotulos ei sisällä ns. muita erittelemättömiä tuottoja. Nämä tuotot koostuvat pääosin satunnaisista päätoimintaan liittymättömistä tuotoista kuten käyttöomaisuuden myyntivoitoista. Näiden tuottojen huomiotta jättäminen laskee erityisesti yli 20 henkilön yritysten nettotulosprosenttia.

(1) Käyttökateprosentti=(Käyttökate/liikevaihto)*100

(2) Nettotulosprosentti=((Liikevoitto+korkotuotot+osingot ja osuuskorot-muut kulut-vieraan pääoman kulut yhteensä-välittömät verot+verokorjaus)/liikevaihto)*100

Verokorjaus on varausten ja rahastojen käyttö verojen maksuun miinus siirrot rahastoihin.

TAULUKKO 7. Henkilöstön käytön tehokkuus ja kannattavuus liikkeenjohdon konsulttitoimistoissa henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	LIIKE- VAIHTO/ HENKIL. 1000 MK	JALOS- TUSARVO/ HENKIL. 1000 MK	KÄYTTÖ- KATEPRO- SENTTI	NETTOTU- LOSPRO- SENTTI
- 4	439,9	244,8	16,2	4,4
5-19	364,7	211,6	9,5	5,3
20-	316,0	182,8	6,5	-0,1
YHTEENSÄ	368,5	209,9	10,6	2,9

Rahoitusasema ja taseen rakenne

Liikkeenjohdon konsulttitoimistoissa vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) osuus liikevaihdosta oli keskimäärin 120 % ja korkokulujen 8 % vuonna 1987. Velkarahoituksen määrä ja sen hoitokustannukset nousivat aika korkeaksi varsinkin alle viiden henkilön yrityksissä. Tämä saattaa johtua siitä, että liikkeenjohdon konsulttitoimistojen joukossa on ollut velkarahoituksella sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (ks. sivut 9 ja 18). Lisäksi syynä voi olla osittain EVR:n sisältämät virheet.

TAULUKKO 8. Vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) ja korkokulujen osuus liikevaihdosta liikkeenjohdon konsulttitoimistoissa henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987, %

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	VIERAS PÄÄOMA	KORKOKULUT
- 4	154,1	9,5
5-19	99,4	7,2
20-	107,8	8,5
YHTEENSÄ	121,0	8,4

Omavaraisuusaste(1) oli toimialalla 30 %. Yli 20 henkilön yrityksissä omavaraisuusaste kohosi melkein 45 prosenttiin. Sitä vastoin pienemmissä yrityksissä se putosi alle 25 prosentin. Lyhytaikaisen vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) osuus taseen loppusummasta (pl. ennakkomaksut) oli puolestaan keskimäärin 35 %. Se nousi 45 prosenttiin 5-19 henkilön yrityksissä ja melkein 50 prosenttiin alle viiden henkilön yrityksissä. Sen sijaan yli 20 henkilön yrityksissä lyhytaikaisen vieraan pääoman osuus jäi selvästi alle 20 prosentin.

Lyhyen ajan maksuvalmiutta kuvaava "quick ratio"(2) oli toimialalla 1,3. Alle 20 henkilön yrityksissä se oli noin yksi. Suuremmissa yrityksissä quick ratio oli yli kahden.

TAULUKKO 9. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen rahoitusasemaa kuvaavia tunnuslukuja henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	OMAVARAI- SUUSASTE	LYHYTAI- KAINEN VPO TASEESTA	PITKÄAI- KAINEN VPO TASEESTA	QUICK RATIO
	%	%	%	
-4	21,4	49,6	29,3	1,1
5-19	23,4	44,2	34,2	1,0
20-	44,3	16,9	38,2	2,4
YHTEENSÄ	30,8	35,0	34,4	1,3

(1) Omavaraisuusaste=(Oma pääoma+varaukset+arvostuserät/
taseen loppusumma)*100

(2) Quick ratio=Rahoitusomaisuus/lyhytaikainen vieras
pääoma-ennakkomaksut

3 KIRJANPITO- JA TILINTARKASTUSPALVELU

3.1. Yritysten määrä, henkilöstö ja toiminnan laajuus

Yritykset

Suomessa toimi Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin (YTR) mukaan 1 300 kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoa vuonna 1988.(1) Näistä tilintarkastustoimistoja oli arviolta 250.(2) Runsaat 70 % vuonna 1988 toimineista yrityksistä oli aloittanut 1980-luvulla. Lisäksi toimialalla on lukuisia ammatinharjoittajia. Verohallituksen elinkeinoverotusrekisterin (EVR) mukaan tämän toimialan ammatinharjoittajia (yhden henkilön toimistoja) oli 1 400-1 500 vuonna 1987.

Valtaosa toimialan yrityksistä on pieniä. Yli 20 henkilöä työllisti vain 23 yritystä vuonna 1986. Yli 20 henkilön yrityksissä on useita tilintarkastustoimistoja. Sitä vastoin alle 20 henkilön yrityksistä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot muodostavat suuren enemmistön. Monitoimipaikkaisia yrityksiä oli 40. Niistä viidellä oli enemmän kuin viisi toimipaikkaa.

TAULUKKO 10. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot henkilöstön suuruusluokittain YTR:n mukaan vuonna 1986

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	YRITYKSET LKM
- 4	817
5- 9	142
10-19	60
20-49	20
50-	3
YHTEENSÄ	1 042

(1) YTR:ään sisältyvät vain liikevaihtoverovelvollista toimintaa harjoittavat tai työnantajina toimivat yritykset. Ammatinharjoittajia YTR ei kata.

(2) ATKOS Oy: Blue book. Yritysmarkkinoinnin kohderyhmät 1988. HELSINKI 1988.

Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoissa (pl. ammatinharjoittajat) melkein 45 % oli osakeyhtiöitä vuonna 1986. Kommandiittiyhtiöiden osuus oli 40 %. Loput yrityksistä edustivat muita oikeudellisia muotoja.

Konkurssiin haettujen kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen määrä on ollut viime vuosina keskimäärin noin 10 kappausta vuosittain, mikä on vajaat puoli prosenttia kaikista konkurssiin haetuista yrityksistä. Muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta konkurssiin haetut ovat olleet pieniä alle viiden henkilön yrityksiä.(1)

Henkilöstö

Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot työllistivät YTR:n mukaan 3 900 työntekijää vuonna 1986. Todellisuudessa työntekijöiden määrä on huomattavasti suurempi, sillä YTR ei sisällä ammatinharjoittajia. Tässä tapauksessa väestölaskennan tilastot antavat asiasta paremman kuvan. Niiden mukaan kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu työllisti vajaat 5 400 henkilöä vuonna 1985. Määrä kasvoi yli 2 000 työntekijällä vuodesta 1980.

Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun työntekijöistä 70 % oli naisia vuonna 1985. Varsinkin kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu on selvästi naisvaltainen. Lähes puolet henkilöstöstä oli alle 35-vuotiaita.

TAULUKKO 11. Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun työntekijät ikäluokittain ja naisten osuudet väestölaskennan tilastojen mukaan vuosina 1980 ja 1985

IKÄLUOKKA	TYÖNTEKIJÄT 1980		TYÖNTEKIJÄT 1985	
	LKM	NAISTEN OSUUS, %	LKM	NAISTEN OSUUS %
15-34	1 703	72,8	2 623	77,0
35-54	1 262	62,4	2 241	66,1
55-	385	53,0	521	54,7
YHTEENSÄ	3 350	66,7	5 385	70,3

(1) Tilastokeskuksen konkurssitilastoista saadaan tietoja konkurssiin haetuista yrityksistä yksityiskohtaisella toimialatasolla vuodesta 1986 lähtien.

Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun työntekijöistä noin 2/3 oli suorittanut vähintään opistotason tutkinnon vuonna 1985. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus oli 15 %. Miehistä korkeakoulututkinnon oli suorittanut yli 30 % ja naisista alle 10 %. Opistotason tutkinnon suorittaneita oli miesten ja naisten keskuudessa suhteellisesti saman verran.

TAULUKKO 12. Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun työntekijöiden koulutustaso väestöläskennan mukaan vuonna 1985.

KOULUTUSASTE	MIEHET	NAISET	YHTEENSÄ
Korkeakoulu	527	274	801
Opistotaso	808	2 001	2 809
Muu(1)	265	1 510	1 775
YHTEENSÄ	1 600	3 785	5 385

Liikevaihto ja jalostusarvo

Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen yhteenlaskettu liikevaihto kohosi EVR:n mukaan runsaaseen miljardiin markkaan vuonna 1987. Se kasvoi noin 10 % vuodesta 1986. Liikevaihdon kasvu oli nopeinta yli 20 henkilön yrityksissä. (2)

- (1) Ammattikoulutus, perusasteen koulutus tai koulutus tuntematon
- (2) Vertailussa on käytetty vuodelta 1986 YTR:n liikevaihtotietoa, koska EVR:n tilinpäätöstiedot ovat kattavat vasta vuodesta 1987 lähtien. Lisäksi vertailuun sisältyvät vain molemmista rekistereistä löytyneet yritykset. "Parittomien yritysten" osuus koko toimialan liikevaihdosta oli 15 % ja jalostusarvosta 12 %. Parittomat yritykset koostuvat etupäässä ammatinharjoittajista.

TAULUKKO 13. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen liikevaihto EVR:n mukaan vuonna 1987 ja YTR:n mukaan vuonna 1986 henkilöstön suuruusluokittain, milj. mk

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	LIIKEVAIHTO	
	1986	1987
- 4	300	330
5-19	330	350
20-	190	210
Parittomat		150
YHTEENSÄ	820	1 040

Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun suurimmat yritykset liikevaihdolla mitattuna vuosina 1986-(87) olivat YTR:n mukaan

- Oy Widenius, Sederholm ja Someri Ab
- Nordrevision Oy
- Metsäpietilä Oy
- Oy Hallbäck & Co Ab
- Järvinen, Riistama & Sihto Ky.

Yhteensä näiden yritysten liikevaihto nousi runsaaseen 10 prosenttiin toimialan kokonaisliikevaihdosta (pl. ammatinharjoittajat) vuonna 1986. Metsäpietilä Oy:tä lukuun ottamatta muut neljä suurinta yritystä ovat tilintarkastustoimistoja. Tilintarkastuspalvelussa keskittyminen ja ketjuuntuminen onkin edennyt varsin pitkälle. Sama kehitys on lähtenyt käyntiin myös kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelussa. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen koon kasvu liittyy osittain niiden tehtäväkentän laajenemiseen. Nykyisin kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoilta vaaditaan yhä enemmän erityisasiantuntemusta edellyttäviä tehtäviä (yritysanalyysien laadinta, rahoitusneuvonta jne). Laaja-alaista osaamista on puolestaan helpompi koota suurempiin yrityskokonaisuuksiin.

EVR:n mukaan kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun jalostusarvo(1) oli 760 milj. mk vuonna 1987. Saman vuoden yrittäjätoiminnan tuottajahintaisesta arvonnalisäyksestä jalostusarvon osuus oli vajaat 0,3 %. Liike-elämää palvelevan alan (ml. koneiden ja kaluston vuokraus) arvonnalisäyksestä osuus oli viisi prosenttia.

(1) Jalostusarvo=Käyttökate+vuokrat+palkat ja sotu-maksut

Tilintarkastustoimistojen asiakasjakaumasta ei ole tietoa. Sitä vastoin Kirjanpitotoimistojen Liiton tilastoista saadaan tietoa kirjanpitotoimistojen asiakasjakaumasta. Liiton tilastojen mukaan kaupan, ravitsemis- ja majoitustoiminnan osuus asiakassopimuksista vuonna 1986 oli 35 %, kiinteistö- ja liike-elämää palvelevan alan runsaat 20 % ja teollisuuden 15 %. Loput asiakassopimuksista jakaantuvat muille toimialoille. Kaiken kaikkiaan Kirjanpitotoimistojen Liiton vajaalla 500 jäsenyrityksellä on nykyisin noin 50 000 asiakasta.

TAULUKKO 14. Kirjanpitotoimistojen asiakasjakauma vuonna 1986 Kirjanpitotoimistojen Liiton mukaan, % asiakassopimuksista

ASIAKKAAN TOIMIALA	OSUUS
Kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	36,0
Kiinteistö- ja liike-elämää palveleva ala	22,0
Teollisuus	15,8
Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	9,5
Maa- ja metsätalous yms.	7,0
Rakentaminen	5,4
Muut toimialat	4,3
YHTEENSÄ	100,0

Kirjanpitotoimistojen yleisin veloitusperuste on aikaveloitus. Sen rinnalla käytetään tositem- ja vientiperusteista sekä kiinteään maksuun perustuvaa veloitusta.

Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu lääneittäin

Uudenmaan läänin osuus kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun toimipaikoista oli vajaat 30 %, työllisestä työvoimasta runsaat 30 % ja liikevaihdosta 40 % vuonna 1986. Uudenmaan läänin osuudet kasvoivat jonkin verran vuodesta 1984 vuoteen 1986. Suhteellisesti eniten siellä kasvoi työntekijöiden määrä. Alueen osuus koko maan henkilöstön kasvusta olikin 45 %.

Muulla Suomessa kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun tarjonta kasvoi ripeimmin Turun ja Porin läänissä vuodesta 1984 vuoteen 1986. Näiden palvelujen tarjonta lisääntyi selvästi myös Mikkelin ja Lapin lääneissä. Muissa lääneissä toimipaikkojen ja henkilöstön määrän lisäys oli vaatimatonta. Pohjois-Karjalan ja Kuopion lääneissä työntekijöiden määrä jopa laski. Sen sijaan liikevaihto kasvoi verrattain paljon kaikissa lääneissä.

TAULUKKO 15.

Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun toimipaikkojen ja niiden henkilöstön ja liikevaihdon jakautuminen lääneittäin vuonna 1986 ja muutokset vuodesta 1984 YTR:n mukaan

LÄÄNI	TOIMIPAIKAT		HENKILÖSTÖ		LIIKEVAIHTO	
	LKM	MUU-TOS	LKM	MUU-TOS	MILJ. MK	KAS-VU-%
Uudenmaan lääni	318	89	1 275	215	322,4	58,1
Turun ja Porin l. ja Ahvenanmaa	170	66	577	155	109,2	79,1
Hämeen lääni	129	28	583	3	113,1	41,5
Kymen lääni	70	15	247	30	43,7	61,1
Mikkelin lääni	44	11	128	38	25,2	97,6
Pohjois-Karj. l.	32	1	105	-17	19,7	27,4
Kuopion lääni	48	12	114	-6	24,2	43,6
Keski-Suomen l.	51	11	140	12	25,2	54,2
Vaasan lääni	127	32	342	3	60,2	32,1
Oulun lääni	86	20	273	26	49,1	46,6
Lapin lääni	38	13	120	20	22,1	61,3
YHTEENSÄ	1 113	298	3 904	479	814,1	54,8

3.2. Liiketaloudellinen asema(1)

Kulurakenne ja kannattavuus

Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoissa henkilöstökulut (palkat ja työnantajain sosiaaliturvamaksut) muodostivat suunnilleen 50 % liikevaihdosta vuonna 1987. Niiden osuus oli suurin 5-19 henkilön yrityksissä ja pienin alle viiden henkilön yrityksissä.

Aineiden ja tarvikkeiden osuus liikevaihdosta oli keskimäärin vajaat 15 %. Niiden osuus jäi alle seitsemään prosenttiin 5-19 henkilön yrityksissä, mikä saattaa johtua EVR:n sisältämisestä virheistä. Vuokrien ja muiden liikekulojen osuus oli puolestaan miltei 25 %.

TAULUKKO 16. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen kulurakenne henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987, % liikevaihdosta

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	AINEET JA TARVIKKEET	PALKAT+ SOTU	VUOKRAT	MUUT LII- KEKULUT
- 4	18,4	44,8	7,0	16,4
5-19	6,7	56,2	6,9	17,0
20-	16,4	50,2	6,7	15,4
YHTEENSÄ	13,2	50,4	6,9	16,4

Liikevaihto/henkilöstö oli toimialalla keskimäärin noin 230 000 mk ja jalostusarvo/henkilöstö 170 000 mk vuonna 1987. Ne olivat suurin piirtein samaa luokkaa alle viiden ja yli 20 henkilö yrityksissä.(2) Sitä vastoin 5-19 henkilön yrityksissä ne jäivät tuntuvasti keskimääräistä tasoa alhaisimmiksi.

- (1) Tiedot perustuvat verohallituksen elinkeinoverotusrekisteriin (EVR). EVR:n yksittäiset tilipäätöserät saattavat olla virheellisiä, joten tunnuslukuihin on syytä suhtautua varauksella (ks. LIITE EVR).
- (2) Monet yli 20 henkilön yrityksistä ovat tilintarkastustoimistoja. Sen sijaan useimmat pienemmistä yrityksistä ovat kirjanpitotoimistoja.

Käyttökateprosentti(1) oli toimialalla keskimäärin kuusi-toista ja nettotulosprosentti(2) yhdeksän vuonna 1987. Käyttökateprosentti oli korkein alle viiden henkilön yrityksissä. Sen sijaan nettotulosprosentin suhteen ei ollut suuria eroja yritysten eri kokoluokkien välillä.

TAULUKKO 17. Henkilöstön käytön tehokkuus ja kannattavuus kirjanpito- ja tilintarkastustoi-
mistoissa henkilöstön suuruusluokittain
EVR:n mukaan vuonna 1987

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	LIIKE- VAIHTO/ HENKIL. 1000 MK	JALOS- TUSARVO/ HENKIL. 1000 MK	KÄYTTÖ- KATEPRO- SENTTI	NETTOTU- LOSPRO- SENTTI
- 4	265,7	187,0	18,5	8,8
5-19	190,1	148,8	15,1	8,9
20-	261,4	182,5	12,9	7,5
YHTEENSÄ	234,0	171,9	16,2	8,7

Rahoitusasema ja taseen rakenne

Vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) osuus liikevaihdosta oli toimialalla keskimäärin 55 % ja korkokulujen hieman yli kolme prosenttia. Ne olivat alhaisimmat 5-19 henkilön yrityksissä.

(1) Käyttökateprosentti=(Käyttökate/liikevaihto)*100

(2) Nettotulosprosentti=(Tilikauden tulos⁺varausten
muutos⁺verokorjaus/liike-
vaihto)*100

Verokorjaus on varausten ja rahastojen käyttö verojen mak-
suun miinus siirrot rahastoihin

TAULUKKO 18.

Vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) ja korkokulujen osuus liikevaihdosta kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoissa henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987, %

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	VIERAS PÄÄOMA	KORKO- KULUT
- 4	61,7	3,5
5-19	48,2	2,7
20-	54,7	4,0
YHTEENSÄ	55,2	3,3

Omavaraisuusaste(1) jäi kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoissa keskimäärin alle 30 prosentin. Alle viiden henkilön yrityksissä omavaraisuusaste oli vain runsaat 20 %. Lyhytaikaisen vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) osuus taseen loppusummasta (pl. ennakkomaksut) oli toimialalla 35 %.

Quick ratio(2) oli keskimäärin 1,3. Sen suhteen eri koosten yritysten välillä ei ollut suuria eroja.

TAULUKKO 19.

Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen rahoitusasemaa kuvaavia tunnuslukuja henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	OMAVARAI- SUUSASTE	LYHYTAI- KAINEN VPO TASEESTA	PITKÄAI- KAINEN VPO TASEESTA	QUICK RATIO
	%	%	%	
- 4	21,0	38,5	43,7	1,2
5-19	29,9	36,5	32,9	1,5
20-	32,4	31,6	35,2	1,4
YHTEENSÄ	26,9	35,5	37,8	1,3

(1) Omavaraisuusaste=(oma pääoma+varaukset+arvostuserät/
taseen loppusumma)*100

(2) Quick ratio=Rahoitusomaisuus/lyhytaikainen vieras
pääoma-ennakkomaksut

4. LAKIASIAIN PALVELU

4.1. Yritysten määrä, henkilöstö ja toiminnan laajuus

Yritykset

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin (YTR) mukaan Suomessa oli noin 400 asianajotoimistoa vuonna 1988.(1) Tämän lisäksi toimialalla oli verohallituksen elinkeinoverotusrekisterin (EVR) mukaan arviolta 500 itse-näistä ammatinharjoittajaa (yhden henkilön toimistoa) vuonna 1987.

YTR:n mukaan noin 60 % vuonna 1988 toimineista asianajotoimistoista oli aloittanut 1980-luvulla. Yritysten määrän lisäys oli pientä vuosina 1980-82, mutta sen jälkeen uusien yritysten määrä nousi tuntuvasti. Huippuvuonna 1987 perustettiin lähes 50 asianajotoimistoa.

Asianajotoimistot ovat kooltaan varsin pieniä, koska vain kahdeksan yritystä työllisti yli 20 henkilöä vuonna 1986. Monitoimipaikkaisia yrityksiä oli 20. Niistäkin ainoastaan yhdellä oli enemmän kuin kaksi toimipaikkaa.

TAULUKKO 20. Asianajotoimistot henkilöstön suuruusluokittain YTR:n mukaan vuonna 1986

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	YRITYKSET LKM
- 4	302
5- 9	51
10-19	13
20-	8
YHTEENSÄ	374

Vajaat 45 % asianajotoimistoista (pl. ammatinharjoittajat) oli oikeudelliselta muodoltaan kommandiittiyhtiöitä vuonna 1986. Luonnollisia henkilöitä oli runsaat 20 %. Osakeyhtiöiden osuus oli vain 15 %. Avoimia yhtiöitä oli niin ikään 15 %.

(1) YTR:ään sisältyvät vain liikevaihtoverovelvollista toimintaa harjoittavat tai työnantajina toimivat yritykset. Ammatinharjoittajia YTR ei kata.

Konkurssiin haettujen asianaajotoimistojen määrä on ollut vähäinen. Niitä oli vuosina 1986-88 yhteensä vain kolme, joista kaikki olivat alle viiden henkilön yrityksiä.(1)

Henkilöstö

Asianaajotoimistoissa työskenteli YTR:n mukaan runsaat 1 300 työntekijää vuonna 1986. Henkilöstö lisääntyi 100 työntekijällä vuodesta 1984. Alle viiden henkilön yritykset työllistivät 40 %, 5-19 henkilön yritykset 35 % ja yli 20 henkilön yritykset 25 % työntekijöistä.

YTR ei kuitenkaan kerro koko totuutta toimialalla työskentelevien määrästä, koska siihen eivät sisälly itsenäiset ammatinharjoittajat. Sen sijaan Tilastokeskuksen väestölaskennan tilastot antavat asiasta paremman kuvan. Niiden mukaan lakiasiain palvelun piirissä työskenteli noin 2 200 henkilöä vuonna 1985. Määrä kasvoi 300 työntekijällä vuodesta 1980. Alle 35-vuotiaita oli 40 % työntekijöistä. Naisten osuus oli selvästi suurempi nuoremmissa ikäryhmissä.

TAULUKKO 21. *Lakiasiainpalvelun työntekijät ikälukittain ja naisten osuudet niistä väestölaskennan tilastojen mukaan vuosina 1980 ja 1985*

IKÄLUOKKA	TYÖNTEKIJÄT 1980		TYÖNTEKIJÄT 1985	
	LKM	NAISTEN OSUUS, %	LKM	NAISTEN OSUUS, %
15-34	866	58,4	887	61,7
35-54	740	43,5	1 089	45,7
55-	283	34,6	235	36,6
YHTEENSÄ	1 889	49,7	2 211	51,2

(1) Tilastokeskuksen konkurssitilastoista saadaan tietoja konkurssiin haetuista yrityksistä yksityiskohtaisella toimialatasolla vuodesta 1986 lähtien.

Liikevaihto, jalostusarvo ja laskutus

Asianajotoimistojen kokonaisliikevaihto oli EVR:n mukaan noin 670 milj. mk vuonna 1987. Liikevaihto kasvoi neljänneksellä vuodesta 1986. Tosin kasvua tapahtui vain 5-19 henkilön yrityksissä. Alle viiden ja yli 20 henkilön yritysten liikevaihto laski.(1)

TAULUKKO 22. Asianajotoimistojen liikevaihto EVR:n mukaan vuonna 1987 ja YTR:n mukaan vuonna 1986 henkilöstön suuruusluokittain, milj. mk

HENKILÖSTÖ SUURUUSLUOKKA	LIIKEVAIHTO	
	1986	1987
- 4	170	150
5-19	150	300
20-	120	100
Parittomat		120
YHTEENSÄ	440	670

Suomen suurimmat asianajotoimistot liikevaihdolla mitattuna vuosina 1986-(87) olivat YTR:n mukaan

- Oy Kolster Ab
- Asianajotsto Roschier, Holmberg & Waselius
- Advokatbyrå Hannes Snellman
- Procope & Hornborg Advokatbyrå
- Oy Berggren Ab

Yhteensä näiden asianajotoimistojen liikevaihto oli vajaa neljännes toimialan kokonaisliikevaihdosta (pl. ammattiharjoittajat) vuonna 1986.

- (1) Vertailussa on käytetty vuodelta 1986 YTR:n liikevaihtotietoa, koska EVR:n tilinpäätöstiedot ovat kattavat vasta vuodesta 1987 lähtien. Lisäksi vertailuun sisältyvät vain molemmista rekistereistä löytyneet yritykset. "Parittomien yritysten" osuus koko toimialan liikevaihdosta oli 18 % ja jalostusarvosta 14 % vuonna 1987. Parittomat yritykset koostuvat etupäässä ammattiharjoittajista.

EVR:n mukaan lakiasiain palvelun jalostusarvo(1) oli 400 milj. mk vuonna 1987. Saman vuoden yrittäjätoiminnan tuottajahintaisesta arvonlisäyksestä jalostusarvon osuus oli arviolta runsaat 0,1 %. Liike-elämää palvelevan alan (ml. koneiden ja kaluston vuokraus) arvonlisäyksestä osuus oli hieman alle kolme prosenttia.

Asianajotoimistojen kokonaislaskutuksesta ei ole kattavaa tietoa. Tosin Suomen Asianajajaliitto julkaisee otospohjaisiin tutkimuksiin perustuvia keskiarvoja asianajotoimistojen laskutuksesta ja kokonaiskuluista. Viimeisin tutkimus valmistui vuonna 1988. Edellinen oli vuodelta 1980.

Vuoden 1988 asianajajatutkimuksen mukaan keskimääräinen palkkiolaskutus oli yhtiömuotoisissa toimistoissa noin 1,7 milj. mk vuonna 1987. Toimistokohtainen laskutus oli pääkaupunkiseudulla 70 % suurempi kuin muualla maassa keskimäärin. Tämä johtuu pääkaupunkiseudun toimistojen huomattavasti suuremmasta koosta, jolloin myös niiden laskutuksessa näkyy useamman henkilön työpanos. Yhden henkilön toimistojen keskimääräisen laskutuksen määrässä ei ollut suuria eroja maan eri osien välillä.

Asianajotoimistojen lakimieskunnan ajankäyttö on painottunut tehtäväalueittain yhä selvemmin liikejuridiikkaan, sopimusoikeuteen ja konkurssiasioihin. Sitä vastoin perhe- ja perintöoikeuden, liikenneasioiden ja rikosoikeuden osuus on supistunut 1980-luvulla.

TAULUKKO 23. Asianajotoimistojen lakimieskunnan ajankäyttö tehtäväalueittain vuosina 1980 ja 1987, %(2)

TEHTÄVÄALUE	1980	1987
Rikosoikeus	16,9	11,6
Liikenneasiat	7,9	6,8
Perhe- ja perintöoikeus	28,3	25,3
Konkurssiasiat	7,2	8,9
Liikejuridiikka ja sopimusoikeus	29,1	31,5
Veroasiat	5,0	5,1
Muut asiat	5,6	10,8
YHTEENSÄ	100,0	100,0

(1) Jalostusarvo=Käyttökate+vuokrat+palkat ja sotu-maksut

(2) SUOMEN ASIANAJAJALIITTO: Asianajajatutkimus 1988. HELSINKI 1989.

Tuomioistuinasioiden merkitys on vähentynyt jonkin verran asianajotoimistoissa 1980-luvun alkuun verrattuna. Asianajajien keskimääräisestä bruttotulosta tuomioistuinasioiden osuus oli alle 45 % vuonna 1987. Vuonna 1980 niiden osuus oli vielä yli puolet. Sen sijaan ns. muiden asioiden asema on korostunut. Kehitys on kulkenut samaan suuntaan niin yhtiömuotoisissa kuin yhden henkilön asianajotoimistoissakin. (1)

Lakiasiain palvelu lääneittäin

Uudenmaan läänin osuus lakiasiain palvelun toimipaikoista oli 40 %, työllisestä työvoimasta miltei 60 % ja liikevaihdosta runsaat 60 % vuonna 1986. Siten Uudenmaan läänin osuus palvelujen tarjonnasta on verrattain suuri. Alueen osuudet eivät juuri pienentyneet vuoteen 1984 verrattuna. Työntekijöiden määrästä Uudenmaan läänin osuus jopa kasvoi. Muissa lääneissä työntekijöiden määrä pysyi suurin piirtein ennallaan tai laski. Liikevaihto puolestaan kasvoi aika ripeästi Keski-Suomen, Vaasan sekä Turun ja Porin lääneissä vuodesta 1984 vuoteen 1986.

TAULUKKO 24. *Lakiasiain palvelun toimipaikkojen ja niiden henkilöstön ja liikevaihdon jakautuminen lääneittäin vuonna 1986 ja muutokset vuodesta 1984 YTR:n mukaan*

LÄÄNI	TOIMIPAIKAT		HENKILÖSTÖ		LIIKEVAIHTO	
	LKM	MUU-TOS	LKM	MUU-TOS	MILJ. MK	KAS-VU-%
Uudenmaan lääni	151	8	771	63	270,3	26,6
Turun ja Porin l. ja Ahvenanmaa	54	0	116	-9	35,4	50,5
Hämeen lääni	56	5	153	-23	44,7	26,6
Kymen lääni	22	3	42	3	11,3	36,6
Mikkelin lääni	9	5	13	1	3,6	20,6
Pohjois-Karj. l.	7	0	21	-9	8,2	15,3
Kuopion lääni	18	3	48	-11	13,9	11,6
Keski-Suomen l.	14	4	23	4	7,4	76,2
Vaasan lääni	23	6	45	5	16,6	62,1
Oulun lääni	24	4	60	5	17,5	34,5
Lapin lääni	14	1	35	-4	11,0	35,8
YHTEENSÄ	392	39	1 327	25	439,9	29,8

(1) SUOMEN ASIANAJAJALIITTO: Asianajajatutkimus 1988. HELSINKI 1989.

4.2. Liiketaloudellinen asema (1)

Kulurakenne ja kannattavuus

Palkat ja työnantajain sosiaaliturvamaksut olivat EVR:n mukaan asianajotoimistojen liikevaihdosta keskimäärin 35 % vuonna 1987. Henkilöstökulujen verrattain pieni osuus johtuu henkilöyhtiöiden suuresta määrästä, joissa yrittäjien voitto-osuuksien ja muiden mahdollisten asianajotulojen merkitys korostuu. Yli 20 työntekijän asianajotoimistoissa henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta kohosi jo lähes 55 prosenttiin. Tämä johtuu puolestaan siitä, että suurissa toimistoissa henkilöstökuluja nostavat avustavien lakimiesten ja muun henkilöstön palkkaus.

Aineet ja tarvikkeet olivat liikevaihdosta keskimäärin vajaat 30 %. Niiden osuus oli alle kahden prosentin yli 20 henkilön yrityksissä, mikä todennäköisesti johtuu EVR:n sisältämisestä virheistä.

Vuokrien ja muiden liikekulujen osuus oli 20 %.

TAULUKKO 25. Asianajotoimistojen kulurakenne henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987, % liikevaihdosta

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	AINEET JA TARVIKKEET	PALKAT+ SOTU	VUOKRAT	MUUT LII- KEKULUT
- 4	25,4	28,6	6,1	19,1
5-19	38,2	31,3	4,1	16,4
20-	1,8	54,3	6,2	9,9
YHTEENSÄ	27,5	34,6	5,0	15,4

Liikevaihto/henkilöstö oli asianajotoimistoissa keskimäärin lähes 350 000 mk ja jalostusarvo/henkilöstö runsaat 210 000 mk vuonna 1987. Ne olivat korkeimmat alle viiden henkilön yrityksissä.

(1) Tiedot perustuvat verohallituksen elinkeinoverotusrekisteriin (EVR). EVR:n yksittäiset tilinpäätöserät saattavat olla virheellisiä, joten tunnuslukuihin on syytä suhtautua varauksella (ks. LIITE EVR).

Käyttökateprosentti(1) oli toimialalla noin 22 vuonna 1987. Se oli 28 alle viiden ja yli 20 henkilön yrityksissä. Sitä vastoin 5-19 henkilön yrityksissä se oli suunnilleen 17. Nettotulosprosentti(2) oli keskimäärin 11. Se oli niin ikään korkein alle viiden ja yli 20 henkilön yrityksissä.

TAULUKKO 26. Henkilöstön käytön tehokkuus ja kannattavuus asianajotoimistoissa henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	LIIKE- VAIHTO/ HENKIL. 1000 MK	JALOS- TUSARVO/ HENKIL. 1000 MK	KÄYTTÖ- KATEPRO- SENTTI	NETTOTU- LOSPRO- SENTTI
- 4	438,6	275,1	28,1	16,2
5-19	338,0	177,7	17,3	8,3
20-	250,4	222,0	28,2	13,0
YHTEENSÄ	347,6	214,9	22,2	11,1

Rahoitusasema ja taseen rakenne

Vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) osuus toimialan liikevaihdosta oli vajaat 45 % ja korkokulujen kaksi prosenttia. Velkarahoitus ja sen hoitokustannukset olivat suurimmat alle viiden henkilön yrityksissä.

(1) Käyttökateprosentti=(Käyttökate/liikevaihto)*100

(2) Nettotulosprosentti=(Tilikauden tulosvarausten muutos/liikevaihto)*100

TAULUKKO 27.

Vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) ja korkokulujen osuus liikevaihdosta asianajotoimistoissa henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987, %

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	VIERAS PÄÄOMA	KORKO- KULUT
- 4	54,7	3,3
5-19	41,0	2,1
20-	34,8	0,6
YHTEENSÄ	43,7	2,1

Omavaraisuusaste(1) oli asianajotoimistoissa runsaat 25 % vuonna 1987. Se oli alhaisin alle viiden ja korkein yli 20 henkilön yrityksissä. Lyhytaikaisen vieraan pääoman (pl. ennakkomaksut) osuus taseen loppusummasta (pl. ennakkomaksut) oli puolestaan 40 %. Sen osuus oli suurin yli 20 henkilön yrityksissä.

Quick ratio oli asianajotoimistoissa keskimäärin 1,3 vuonna 1987.

TAULUKKO 28.

Asianajotoimistojen rahoitusasemaa kuvaavia tunnuslukuja henkilöstön suuruusluokittain EVR:n mukaan vuonna 1987

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	OMAVARAI- SUUSASTE	LYHYTAI- KAINEN VPO TASEESTA	PITKÄAI- KAINEN VPO TASEESTA	QUICK RATIO
	%	%	%	
- 4	21,6	41,3	45,9	0,9
5-19	24,8	38,7	40,6	1,3
20-	39,2	44,6	8,3	1,9
YHTEENSÄ	26,6	40,5	36,3	1,3

(1) Omavaraisuusaste=(Oma pääoma+varaukset+arvostuserät/
taseen loppusumma)*100

(2) Quick ratio=Rahoitusomaisuus/lyhytaikainen vieras
pääoma-ennakkomaksut

5. KIRJALLISUUS

ATKOS Oy: Blue book. Yritysmarkkinoinnin kohderyhmät 1988. HELSINKI 1989.

KESKUSKAUPPAKAMARI: Palvelut kansantaloudessa. Perusselvitys palvelujen merkityksestä, edellytyksistä ja kehitysmahdollisuuksista. Palvelualojen neuvottelukunta. HELSINKI 1987.

KIRJANPITOTOIMISTOJEN LIITTO: Tilastoja jäsenyrityksistä vuodelta 1986.

LIIKKEENJOHDON KONSULTIT ry: Jäseneite 1988. JYVÄSKYLÄ 1989.

LUUKINEN, Ari: Elinkeinoverotusaineiston laatu- ja käytettävyysselvitys 1985/1986. Tilastokeskuksen raportti nro 1/1989. HELSINKI 1989.

RYTKÖNEN, Pekka: Tekninen palvelu 1970 - 1980-luvulla. Tilastokeskuksen tutkimuksia nro 158. HELSINKI 1988.

RYTKÖNEN, Pekka: Palvelusten ulkomaankauppa 1987. Tilastokeskuksen tutkimuksia nro 149. HELSINKI 1988.

SEPPÄLÄ, Tuula ja SUOKAS, Pirkko: Hyvä konsultointikäytäntö. HKKK:n julkaisu M-24. MIKKELI 1987.

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO: Asianajajatutkimus 1988. HELSINKI 1989.

SUOMEN KONSULTTITOIMISTOJEN LIITTO: Laskutustilastot vuosilta 1980-88.

SUOMEN KONSULTTITOIMISTOJEN LIITTO: SKOL 1989 jäseneite. JYVÄSKYLÄ 1989.

SUOMEN MARKKINATUTKIMUSLAITOSTEN LIITTO: Vuosikertomus 1987. HELSINKI 1988.

SUOMEN PANKKI: Maksutasetilastot vuosilta 1980-88.

TILASTOKESKUS: Elinkeinoverotusaineisto vuodelta 1987.

TILASTOKESKUS: Kansantalouden tilinpito 1976-86. KT 1987:8. HELSINKI 1987.

TILASTOKESKUS: Kansantalouden tilinpito 1982-87. SVT. KT 1988:6. HELSINKI 1987.

TILASTOKESKUS: Konkurssitilastot vuosilta 1986-88.

TILASTOKESKUS: Toimialaluokitus (TOL) 1988. Käsikirjoja nro 4, 2. uusittu laitos. HELSINKI 1987.

TILASTOKESKUS: Väestölaskennan tilastoja vuosilta 1980 ja 1985.

TILASTOKESKUS. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tilastoja vuosilta 1984 ja 1986 sekä rekisterin tietoja vuodelta 1988.

LIITE

PERUSAINIESTOT

Yritys- ja toimipaikkarekisteri (YTR)

Tilastokeskuksen ylläpitämä yritys- ja toimipaikkarekisteri kattaa Suomen kaikki liikevaihtoverovelvolliset yritykset ja kaikki työnantajina toimivat yritykset ja yhteisöt. Sen sijaan konsernitason tietoja ja ammatinharjoittajia YTR ei sisällä. YTR:n lähteet ovat

- verohallituksen työnantajarekisteri
- liikevaihtoverotuksen henkilörekisteri
- välittömän verotuksen verotus- ja henkilörekisterit
- liikevaihtoverotuksen päätösrekisteri
- palkka- ja eläkerekisterit
- Tilastokeskuksen omat tiedustelut.

YTR:stä saadaan toimialakohtaisia tietoja

- yritysten oikeudellisesta muodosta, omistajuudesta, aloittamisajankohdasta, toimipaikkarakenteesta, liikevaihdosta, henkilöstöstä ja maksetuista palkoista
- toimipaikkojen liikevaihdosta ja henkilöstöstä
- yrityksistä ja toimipaikoista lääneittäin ja kunnittain.

Nämä tiedot ovat YTR:ssä aika hyviä vuosilta 1984 ja 1986. Aikaisempina vuosina YTR käsitti vain liikevaihtoverovelvollista toimintaa harjoittavat yritykset. Tosin liikkeenjohdon konsultti-, asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen osalta tiedot jäävät nykyisinkin jossain määrin puutteellisiksi. Tämä johtuu näillä toimialoilla toimivien ammatinharjoittajien suuresta määrästä.

Tässä selvityksessä käytetään YTR:stä muodostettuja tilastoja vuosilta 1984 ja 1986. Näihin sisältyvät ne yritykset, jotka ovat toimineet tilastovuonna yli puoli vuotta. Lisäksi on edelletty, että henkilöstöä oli tilastovuonna keskimäärin yli 0,5 henkilöä ja liikevaihtoa vähintään 35 000 mk (vuonna 1986). Tiedot yritysten määrästä vuonna 1988 perustuvat puolestaan rekisteriin, jossa ei ole tehty edellä mainittuja rajauksia tilastoon pääsemiseksi. YTR:n varsinaiset tilastot vuodelta 1988 valmistuvat keuhällä 1990.

Verohallituksen elinkeinoverotusrekisteri (EVR)

Verohallituksen elinkeinoverotusrekisteri (EVR) sisältää elinkeinoverolain (EVL) mukaan verotettavien verovelvollisten tilinpäätöstiedot, jotka muodostuvat muun muassa tuloslaskelman, taseen sekä käyttöomaisuus-, poisto-,

vaihto-omaisuuserittelyn ja osingonjaon tiedoista. Lisäksi EVR:ssä on muita verotusta palvelevia tietoja. EVR vuodelta 1987 käsittää Suomen kaikki elinkeinoverotetut liikkeen- ja ammatinharjoittajat.

EVR:n tilinpäätösaineistoa vuodelta 1987 käytetään tässä selvityksessä yritysten kannattavuuden ja rahoitusaseman kuvaukseen. Yritysten tuloslaskelmat on tasoitettu 12 kuukaudelle, mikäli tilikausi on poikennut siitä. Tällöin oikaistun tuloslaskelman tilikauden voiton ja oikaisemattoman tilikauden voiton välinen erotus on otettu huomioon taseen muussa omassa pääomassa. Sen sijaan muita taseen eriä ei ole muutettu.

Elinkeinoerotusaineiston laatua ja tilastollista käytettävyyttä selvitettiin Tilastokeskuksessa verovuosilta 1985 ja 1986. Selvityksen mukaan elinkeinoerotusaineisto osoittautui jokseenkin luotettavaksi tuloslaskelman ja taseen välisummien tasolla. Sen sijaan yksityiskohtaiset tilinpäätöserät sisältävät jonkin verran epäselvyyksiä.(1)

Monesti virheet johtuvat siitä, että virallisesta tilinpäätöskaavasta poikkeavien yritysten tietoja ei ole muutettu verohallituksessa virallista kaavaa vastaaviksi. Virheitä on varsinkin fuusiotuneiden ja lääninverolautakunnassa verotettujen yritysten tiedoissa.(1)

Väestölaskennan tilastot

Väestölaskennan tilastot sisältävät tietoja väestön taloudellisesta toiminnasta, perheistä, asuinoloista sekä rakennus- ja asuntokannasta. Väestölaskennan tiedot pohjautuvat hallinnollisiin rekistereihin ja lomaketiedusteluihin. Väestölaskennan tilastoja on laadittu vuodesta 1950 lähtien. Tässä selvityksessä käytetyt tilastot ovat vuosilta 1980 ja 1985. Tiedot kuvaavat työntekijöiden

- määrää
- *sukupuolijakaumaa*
- *ikäjakaumaa*
- *ammattiasemaa*
- *koulutusastetta.*

(1) LUUKINEN, Ari: Elinkeinoerotusaineiston laatu- ja käytettävyysselvitys 1985/1986. Tilastokeskuksen raportti nro 1/1989. HELSINKI 1989.

Konkurssitilastot

Tuomioistuimet ilmoittavat Tilastokeskuksen oikeustilasto-toimistoon yrityksittäin tiedot haetuista konkurseista ja tuomioon päättyneistä konkurseista.

Konkurssitilastoista saadaan tietoja myös yritysten liikevaihdosta, henkilöstöstä sekä alueellisesta jakautumisesta.

Asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoista on tietoja vuodesta 1986 lähtien. Aikaisempien vuosien tilastot eivät yllä riittävän tarkalle toimialatasolle. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen konkurseista ei saada tietoja, koska konkurssitilastot noudattavat toistaiseksi vanhaa toimialaluokitusta (TOL 1979). Liikkeenjohdon konsulttitoimistot esiintyvät omana toimialanaan vasta uudessa toimialaluokituksessa (TOL 1988).

Suomen Konsulttitoimistojen Liitto (SKOL)

Suomen Konsulttitoimistojen Liitto (SKOL) on konsulttiyritysten valtakunnallinen toimialajärjestö. SKOL perustettiin vuonna 1967. SKOL on myös Suomen Työnantajain Keskusliiton (STK) jäsen.

SKOL:iin kuuluu noin 200 konsulttitoimistoa, joista lähes kaikki ovat teknisen alan palveluyrityksiä. Tällä hetkellä Suomessa toimivista liikkeenjohdon konsulttitoimistoista vain neljä on liiton jäseniä. Tosin eräät suuret teknisen alan palveluyritykset ovat myös merkittäviä liikkeenjohdon palvelujen tuottajia. Liikkeenjohdon palvelujen kotimaan laskutuksen osalta SKOL:n tiedot ovat puutteelliset. Sen sijaan vientilaskutuksesta liiton jäsenyritysten osuus on lähes 100 %.

SKOL kerää jäsenistöltään tietoja yritystiedusteluilla. Yritystiedustelujen pohjalta kootut tilastot sisältävät tietoja

- laskutuksesta
- tilauskannasta
- henkilökunnasta ja palkoista
- yritysten kustannusrakenteesta.

Laskutustilastot, joita myös tässä tutkimuksessa on käytetty, muodostavat SKOL:n laajimman tilastokokonaisuuden. Laskutustilastoista saadaan tietoja yritysten

- kotimaan laskutuksesta palveluerittäin, toimeksiantajaryhmittäin ja palkkiomuodoittain
- vientilaskutuksesta palveluerittäin, alueittain ja maittain.

SKOL julkaisee vuosittain myös jäsenesitteen, josta ilmenee yritysten

- perustamisvuosi
- ulkopuoliset omistajat
- pää- ja sivutoimialat
- kotimaiset ja ulkomaiset toimipaikat sekä tytä- ja sisaryhtiöt
- kokonaislaskutus ja viennin osuus siitä.

Kirjanpitotoimistojen Liitto

Kirjanpitotoimistojen Liitto on Suomessa toimivien kirjanpitotoimistojen toimialajärjestö. Liitto aloitti toimintansa 1960-luvun lopulla. Liiton toimesta perustettiin 1980-luvulla myös ns. Tili-instituuttisäätiö auktorisoimaan kirjanpitotoimistoja. Tämän säätiön sisällä toimii KLT-lautakunta, joka toi alalle tilintarkastajien KHT- ja HTM-tutkintoja vastaavan KLT-tutkinnon (kirjanpidon ja laskentatoimen tutkinto).

Kirjanpitotoimistojen Liittoon kuuluu nykyisin vajaat 500 jäsenyritystä. Näissä jäsenyrityksissä työskentelee arviolta 3 000 työntekijää. Liiton ulkopuolelle jäävät toimitot ovat pääosin pieniä muutaman henkilön yrityksiä. Auktorisoituja tilitoimistoja on jäsenistöstä noin puolet.

Kirjanpitotoimistojen Liitto kerää jäseniltään tietoja yrityskyselyillä. Näiden pohjalta laaditut tilastot sisältävät tietoja

- liikevaihdon kehityksestä
- työntekijöiden määrästä
- palvelurakenteesta
- jäsenoimistojen kustannus- ja pääomarakenteesta
- asiakkaista toimialoittain.

Liitto julkaisee myös jäsenyritysten kunnittaista toimipaikkaluetteloa.

Suomen Asianajajaliitto

Suomen Asianajajaliitto on maan yleinen asianajajajien henkilöyhdistys, jonka tarkoitus on muun muassa asianajajien ammattitaidon ylläpitäminen ja kohottaminen sekä asianajajatoiminnan kehittäminen ja valvonta. Liitto perustettiin 1950-luvun lopulla. Varsinaisten asianajajajäsenten lisäksi liittoon kuuluu ns. passiivisia jäseniä ja kunniajäseniä. Nykyisin jäseniä on noin 900.

Suomen Asianajajaliitto julkaisee määrättyjen vuosien väliajoin jäsentiedusteluihin perustuvia asianajajatutkimuksia. Näitä tutkimuksia on tehty vuosina 1971, 1976, 1980 ja 1988. Tutkimuksissa on suurin piirtein sama sisältö, mikä mahdollistaa asianajoalan kehityksen seurannan.

Tutkimukset sisältävät tietoja muun muassa

- asianajajajien alueellisesta jakaumasta
- asianajotoimistojen laskutuksesta, kokonaiskuluista ja pääomarakenteesta
- asianajajien tulonmuodostuksesta, erikoistumisesta ja ajankäytöstä tehtävittäin.

Suomen Markkinatutkimuslaitosten Liitto (SMTL)

Suomen Markkinatutkimuslaitosten Liitto (SMTL) on markkinatutkimusalan yritysten toimialajärjestö. Liittoon kuuluu nykyisin 12 jäsenyritystä, jotka työllistävät noin 400 kokopäivätoimista ja 1 400 osapäivätoimista työntekijää.

Liitto julkaisee vuosittain tilastoja jäsenyrityksistä. SMTL:n kokoamat tilastot sisältävät tietoja jäsenyritysten

- laskutuksesta ja asiakkaista
- henkilöstöstä
- tiedonkeruumenetelmistä.

TILASTOTAULUKOT

1. Liikkeenjohdon konsultti-, asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot vuosina 1984 ja 1986

TOIMIALA, VUODET	YRITYKSET LKM	HENKILÖSTÖ LKM	LIKEVAIHTO MILJ. MK	PALKAT MILJ.MK
Liikkeenjohdon konsultti- toimistot(1)				
- 1984	-	-	-	-
- 1986	674	2 956	854,2	317,6
Kirjanpito- ja tilintarkastus- toimistot				
- 1984	771	3 402	527,1	241,1
- 1986	1 042	3 890	814,0	376,0
Asianajo- toimistot				
- 1984	343	1 299	338,1	121,0
- 1986	374	1 328	438,4	165,3

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

2. Liikkeenjohdon konsulttitoimistot henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1986

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	YRITYKSET LKM	HENKILÖSTÖ LKM	LIKEVAIHTO MILJ. MK
-- 4	545	846	249,3
5 -- 9	80	517	165,7
10 -- 19	32	427	149,9
20 -- 49	9	307	84,4
50 --	8	859	204,8
YHTEENSÄ	674	2 956	854,2

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

(1) Liikkeenjohdon konsulttitoimistoista on toimialakoh-
taisia tietoja vasta vuodesta 1986 lähtien.

3. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1986

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	YRITYKSET LKM	HENKILÖSTÖ LKM	LIKEVAIHTO MILJ. MK
-- 4	817	1 445	303,1
5 -- 9	142	869	180,1
10 -- 19	60	763	145,3
20 -- 49	20	556	106,0
50 --	3	257	79,5
YHTEENSÄ	1 042	3 890	814,0

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

4. Asianajotoimistot henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1986

HENKILÖSTÖN SUURUUSLUOKKA	YRITYKSET LKM	HENKILÖSTÖ LKM	LIKEVAIHTO MILJ. MK
-- 4	302	527	172,3
5 -- 9	51	303	95,4
10 -- 19	13	163	50,9
20 --	8	335	119,8
YHTEENSÄ	374	1 328	438,4

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

5. Liikkeenjohdon konsulttitoimistot oikeudellisen muodon mukaan vuonna 1986

OIKEUDELLINEN MUOTO	YRITYKSET LKM	HENKILÖSTÖ LKM	LIIKEVAIHTO MILJ. MK
Luonnoll. henkilö	25	30	5,1
Avoim yhtiö	5	15	4,7
Kommandiittiyhtiö	130	389	96,4
Osakeyhtiö	495	2 467	735,8
Muu	19	55	12,2
YHTEENSÄ	674	2 956	854,2

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

6. Kirjanpito- ja tilitarkastustoimistot oikeudellisen muodon mukaan vuonna 1986

OIKEUDELLINEN MUOTO	YRITYKSET LKM	HENKILÖSTÖ LKM	LIIKEVAIHTO MILJ. MK
Luonnoll. henkilö	95	222	39,0
Avoim yhtiö	56	222	45,9
Kommandiittiyhtiö	412	1 457	300,1
Osakeyhtiö	450	1 884	415,2
Muu	29	105	13,8
YHTEENSÄ	1 042	3 890	814,0

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

7. Asianajotoimistot oikeudellisen muodon mukaan vuonna 1986

OIKEUDELLINEN MUOTO	YRITYKSET LKM	HENKILÖSTÖ LKM	LIIVEVAIHTO MILJ. MK
Luonnoll. henkilö	83	136	30,3
Avoin yhtiö	63	314	115,9
Kommandiittiyhtiö	164	548	180,1
Osakeyhtiö	60	323	110,1
Muu	4	7	2,0
YHTEENSÄ	374	1 328	438,4

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

8. Liikkeenjohdon konsultti-, asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot toimipaikkojen määrän mukaan vuonna 1986

TOIMIPAIKKOJEN MÄÄRÄ	LIIKKEENJOHDON KONSULTTITOIMISTOT		KIRJANPITO- JA TILINTARKASTUSTOIM.		ASIANAJOTOIMISTOT	
	YRI-TYKSET	TOIMI-PAIKAT	YRI-TYKSET	TOIMI-PAIKAT	YRI-TYKSET	TOIMI-PAIKAT
1	654	654	1 001	1 001	354	354
2	15	30	28	56	19	38
3	3	9	6	18	1	3
4	2	8	2	8	-	-
5-	-	-	5	31	-	-
YHTEENSÄ	674	701	1 042	1 114	374	395

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

9. Liikkeenjohdon konsultti-, asianajo- sekä kirjanpito- ja tilintarkastustoimistot aloittamisajankohdan mukaan

ALOITTAMIS- VUOSI	LIIKKEENJOH- DON KONSULT- TITOIMISTOT	KIRJANPITO- JA TILINTAR- KASTUSTOIM.	ASIANAJO- TOIMISTOT
ennen vuotta 1979	141	353	152
1980	23	49	11
1981	31	57	17
1982	45	97	11
1983	76	100	28
1984	82	69	33
1985	137	140	43
1986	127	109	26
1987	211	178	48
1988	197	148	34
YHTEENSÄ	1 070	1 300	403

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

10. Liikkeenjohdon palvelujen viennin kehitys 1980-1988, milj. mk

	KÄYVIN HINNOIN	VUODEN 1980 HINNOIN
1980	31,3	31,3
1981	5,5	5,0
1982	13,3	10,9
1983	14,9	11,0
1984	39,5	26,8
1985	29,5	18,4
1986	31,4	18,5
1987	36,9	20,4
1988	50,0	25,3

Lähde: Suomen Konsulttitoimistojen Liitto

11. Liikkeenjohdon palvelun toimipaikat lääneittäin ja kunnittain vuonna 1986(1)

	TOIMI- PAIKAT	HENKI- LÖSTÖ	LIIKE- VAIHTO		TOIMI- PAIKAT	HENKI- LÖSTÖ	LIIKE- VAIHTO
	LKM	LKM	1000 MK		LKM	LKM	1000 MK
KOKO MAA	696	2820	867760	Rusko	1		
				Ulvila	3	12	6197
UUDENMAAN LÄÄNI	452	2175	669724	Äetsä	1		
Espoo	98	445	162590	HÄMEEN LÄÄNI	66	166	45097
Hanko	1						
Helsinki	290	1565	460774	Hämeenlinna	1		
Hyvinkää	5	5	593	Lahti	10	24	5932
Järvenpää	3	4	733	Mänttä	3	2	261
Karjaa	1			Riihimäki	1		
Karkkila	1			Tampere	37	84	30545
Kauniaainen	6	12	2437	Valkeakoski	1		
Kerava	2			Asikkala	2		
Lohja	2			Hausjärvi	2		
Lovisa	1			Hollola	3	6	679
Porvoo	8	26	6938	Janakkala	1		
Tammisaari	1			Kangasala	1		
Vantaa	15	53	18686	Lempäälä	1		
Askola	1			Loppi	1		
Inkoo	1			Somero	1		
Kirkkonummi	3	3	541	Ylöjärvi	1		
Lapinjärvi	1						
Lohjan kunta	1			KYMEN LÄÄNI	17	33	8010
Nurmijärvi	5	24	6460				
Orimattila	1			Hamina	1		
Porvoon mlk	1			Imatra	2		
Tuusula	2			Kotka	2		
Vihti	2			Kouvola	3	6	1930
				Lappeenranta	7	18	3774
TURUN JA PORIN LÄÄNI				Elimäki	1		
AHVENANMAA	56	196	84511	Suomenniemi	1		
Eckerö	1						
Jomala	1			MIKKELIN LÄÄNI	7	25	6517
Parainen	2						
Pori	8	29	42783	Mikkeli	1		
Rauma	1			Pieksänmäki	1		
Turku	27	84	21618	Mikkelin mlk	1		
Vammala	1			Mäntyharju	2		
Eura	1			Pieksänmäen mlk	1		
Kaarina	4	6	1530	Ristiina	1		
Loimaan kunta	1						
Maarianhamina	1						
Nakkila	1						
Noormarkku	1						
Pomarkku	1						

(1) Henkilöstö ja liikevaihto on ilmoitettu vain niiden kuntien osalta, joissa toimipaikkojen määrä oli vähintään kolme.

	TOIMI- PAIKAT LKM	HENKI- LÖSTÖ LKM	LIIKE- VAIHTO 1000 MK		TOIMI- PAIKAT LKM	HENKI- LÖSTÖ LKM	LIIKE- VAIHTO 1000 MK
POHJOIS-KARJALAN				OULUN			
LÄÄNI	7	13	3361	LÄÄNI	22	49	13507
Joensuu	5	11	3141	Haapajärvi	1		
Kiintelysvaara	1			Kajaani	3	8	2521
Kontiolahti	1			Oulu	12	28	8635
				Kalajoki	1		
				Kiiminki	1		
KUOPION LÄÄNI	14	35	10409	Kuusamo	1		
Kuopio	8	27	9121	Oulunsalo	1		
Varkaus	3	4	557	Sotkamo	1		
Leppävirta	2			Utajärvi	1		
Siilinjärvi	1						
				LAPIN			
				LÄÄNI	10	22	3878
KESKI-SUOMEN				Kemi	2		
LÄÄNI	22	65	15179	Kemijärvi	1		
Jyväskylä	16	55	13469	Rovaniemi	3	4	677
Saarijärvi	1			Tornio	3	5	589
Äänekoski	1			Rovaniemen mlk	1		
Jyväskylän mlk	2						
Korpilahti	1						
Laukaa	1						
VAASAN LÄÄNI	23	41	7567				
Alavus	1						
Kokkola	1						
Kristiinankaupunki	1						
Pietarsaari	1						
Seinäjoki	3	7	663				
Vaasa	11	23	4552				
Himanka	1						
Jalasjärvi	1						
Kauhajoki	1						
Maalahti	1						
Teuva	1						

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

12. Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelun toimipaikat lääneittäin ja kunnittain vuosina 1984 ja 1986(1)

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 1000 M	1986 1000 MK	MUUTOS 1000 MK
KOKO MAA	814	1113	298	3425	3904	479	526037	814133	288096
UUDENMAAN LÄÄNI	229	318	89	1060	1275	215	203899	322464	118565
Espoo	19	30	11	48	71	23	8744	15798	7054
Hanko	1	1	0						
Helsinki	135	191	56	712	863	151	146842	229028	82186
Hyvinkää	8	11	3	25	27	2	4113	5462	1349
Järvenpää	8	8	0	33	48	15	4945	17810	12865
Karjaa	3	3	0	15	15	0	2040	2507	467
Kauniainen	3	3	0	6	9	3	995	1159	164
Kerava	5	6	1	17	18	1	2546	3442	896
Lohja	6	6	0	22	19	-3	3505	4330	825
Loviisa	2	4	2						
Porvoo	9	9	0	52	48	-4	7755	9677	1922
Tammisaari	3	3	0	10	9	-1	1334	1835	501
Vantaa	10	16	6	32	47	15	4519	9419	4900
Askola	1	2	1						
Kirkkonummi	2	3	1						
Lapinjärvi	0	1	1						
Lohjan kunta	0	1	1						
Mäntsälä	2	3	1						
Nummi-Pusula	2	3	1						
Nurmijärvi	2	4	2						
Orimattila	2	2	0						
Pornainen	1	1	0						
Sipoo	1	3	2						
Siuntio	1	0	-1						
Tuusula	1	2	1						
Vihti	2	2	0						
TURUN JA PORIN LÄÄNI, AHVENANMAA	104	170	66	422	577	155	60946	109176	48230
Harjavalta	1	2	1						
Huittinen	1	2	1						
Ikaalinen	1	1	0						
Kankaanpää	2	4	2						
Kokemäki	3	3	0	4	5	1	633	854	221
Laitila	0	1	1						
Loimaa	2	3	1						
Maarianhamina	1	1	0						

(1) Henkilöstö ja liikevaihto on ilmoitettu vain niiden kuntien osalta, joissa toimipaikkojen määrä oli molempina vuosina vähintään kolme.

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS
	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	1000 MK	1000 MK	1000 MK
Naantali	3	3	0	10	8	-2	1179	1784	605
Parainen	1	4	3						
Parkano	0	1	1						
Pori	10	19	9	48	78	30	5654	13145	7491
Raisio	3	4	1	9	9	0	1171	1828	657
Rauma	2	4	2						
Salo	6	6	0	14	12	-2	2270	2669	399
Turku	38	56	18	157	204	47	22996	45480	22484
Uusikaupunki	3	3	0	5	4	-1	555	904	349
Vammala	2	3	1						
Alastaro	0	1	1						
Aura	0	1	1						
Eura	0	2	2						
Eurajoki	1	1	0						
Halikko	1	1	0						
Hämeenkyrö	1	2	1						
Kaarina	1	2	1						
Kalanti	1	1	0						
Karinainen	1	2	1						
Kemiö	0	2	2						
Kiikala	0	1	1						
Kiukainen	0	1	1						
Korppoo	0	1	1						
Kustavi	1	0	-1						
Lavia	0	1	1						
Laitila	1	0	-1						
Lieto	3	3	0	11	9	-2	1230	1606	376
Marttila	2	1	-1						
Masku	1	1	0						
Mynämäki	0	2	2						
Nakkila	1	1	0						
Noormarkku	1	1	0						
Oripää	1	0	-1						
Paimio	2	3	1						
Perniö	1	2	1						
Piikkiö	2	3	1						
Pomarkku	0	1	1						
Punkalaidun	0	2	2						
Pöytyä	0	2	2						
Rusko	0	1	1						
Sauvo	0	1	1						
Säkylä	1	1	0						
Taivassalo	0	1	1						
Ulvila	0	3	3						
Vehmaa	1	1	0						
Yläne	0	1	1						
Äetsä	1	1	0						

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 1000 MK	1986 1000 MK	MUUTOS 1000 MK
HÄMEEN LÄÄNI	101	129	28	580	583	3	79888	113080	33192
Forssa	0	4	4						
Hämeenlinna	8	10	2	38	39	1	5290	8522	3232
Lahti	19	23	4	203	191	-12	26612	35955	9343
Mänttä	1	1	0						
Nokia	2	3	1						
Orivesi	4	4	0	8	8	0	837	1017	180
Riihimäki	5	6	1	25	26	1	3418	4537	1119
Tampere	34	46	12	201	218	17	28490	42928	14438
Toijala	3	3	0	14	12	-2	3044	2567	-477
Valkeakoski	4	4	0	22	16	-6	3761	3358	-403
Virrat	2	1	-1						
Asikkala	1	1	0						
Hattula	1	1	0						
Hauho	1	1	0						
Hausjärvi	1	1	0						
Hollola	2	3	1						
Janakkala	2	2	0						
Kangasala	1	3	2						
Kuru	0	1	1						
Kärkölä	1	1	0						
Lammi	0	1	1						
Lempäälä	1	3	2						
Nastola	1	1	0						
Padasjoki	1	1	0						
Ruovesi	1	1	0						
Somero	1	1	0						
Urjala	1	1	0						
Viala	1	0	-1						
Vilppula	1	0	-1						
Ylöjärvi	1	1	0						
KYMEN LÄÄNI	55	70	15	217	247	30	27108	43681	16573
Anjalankoski	2	2	0						
Hamina	3	4	1	11	13	2	1275	1663	388
Imatra	6	9	3	20	18	-2	2424	4098	1674
Kotka	5	9	4	25	55	30	3128	8776	5648
Kouvola	13	12	-1	54	51	-3	7934	9763	1829
Kuusankoski	1	2	1						
Lappeenranta	13	18	5	60	69	9	6520	12396	5876
Elimäki	2	2	0						
Iitti	2	3	1						
Jaala	0	1	1						
Joutseno	1	2	1						
Lemi	1	1	0						
Pyhtää	1	1	0						
Ruokolahti	2	1	-1						

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS
	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	1000 MK	1000 MK	1000 MK
Savitaipale	1	1	0						
Violahti	2	2	0						
MIKKELIN									
LÄÄNI	33	44	11	90	128	38	12761	25221	12460
Heinola	2	3	1						
Mikkeli	13	16	3	36	37	1	4515	8156	3641
Pieksämäki	2	4	2						
Savonlinna	6	7	1	18	25	7	3658	5626	1968
Hartola	2	2	0						
Haukivuori	0	1	1						
Heinolan mlk	1	1	0						
Heinävesi	1	2	1						
Juva	2	2	0						
Kangasniemi	1	1	0						
Mäntyharju	1	2	1						
Pieksämäen mlk	0	1	1						
Punkaharju	1	1	0						
Puumala	1	1	0						
POHJOIS-KARJALAN									
LÄÄNI	31	32	1	122	105	-17	15444	19671	4227
Joensuu	15	16	1	78	76	-2	9739	13236	3497
Lieksa	2	1	-1						
Nurmes	2	2	0						
Outokumpu	1	1	0						
Eno	0	1	1						
Ilomantsi	2	1	-1						
Kiihtelysvaara	1	1	0						
Kitee	2	2	0						
Kontiolahti	1	1	0						
Liperi	0	1	1						
Polvijärvi	0	1	1						
Pyhäselkä	3	2	-1						
Tohmajärvi	0	1	1						
Tuupovaara	1	1	0						
Valtimo	1	0	-1						

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 1000 MK	1986 1000 MK	MUUTOS 1000 MK
KUOPION									
LÄÄNI	36	48	12	120	114	-6	16882	24239	7357
Iisalmi	6	7	1	19	19	0	2539	3348	809
Kuopio	14	17	3	74	62	-12	10465	14089	3624
Suonenjoki	1	1	0						
Varkaus	5	5	0	15	12	-3	2287	2707	420
Keitele	1	1	0						
Kiuruvesi	2	2	0						
Lapinlahti	1	1	0						
Leppävirta	2	2	0						
Maaninka	1	0	-1						
Nilsjä	1	1	0						
Pielavesi	0	3	3						
Rautalampi	0	1	1						
Siilinjärvi	1	2	1						
Sonkajärvi	0	1	1						
Tervo	0	1	1						
Varpaisjärvi	1	1	0						
Vieremä	0	2	2						
KESKI-SUOMEN									
LÄÄNI	40	51	11	128	140	12	16368	25246	8878
Jyväskylä	11	13	2	64	65	1	8190	11923	3733
Jämsä	3	4	1	9	12	3	1239	2186	947
Jämsänkoski	0	1	1						
Keuruu	3	3	0	6	6	0	1253	1141	-112
Saarijärvi	2	2	0						
Suolahti	0	1	1						
Äänekoski	3	3	0	9	6	-3	856	1158	302
Hankasalmi	1	1	0						
Joutsa	2	2	0						
Jyväskylän mlk	3	4	1	5	8	3	578	1390	812
Karstula	2	2	0						
Korpilahti	1	1	0						
Kuhmoinen	1	1	0						
Kyyjärvi	0	1	1						
Laukaa	1	3	2						
Muurame	1	1	0						
Pihtipudas	1	1	0						
Pylkönmäki	0	1	1						
Uurainen	1	1	0						
Viitasaari	4	5	1						

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS
	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	1000 MK	1000 MK	1000 MK
VAASAN									
LÄÄNI	95	127	32	339	342	3	45562	60197	14635
Alajärvi	2	2	0						
Alavus	3	4	1	9	8	-1	865	1628	763
Kannus	3	3	0	8	4	-4	790	654	-136
Kauhava	3	4	1	8	5	-3	805	784	-21
Kokkola	6	11	5	33	29	-4	3787	5153	1366
Kristiinankaupunki	3	4	1	9	8	-1	1291	1742	451
Kurikka	3	1	-2						
Lapua	2	2	0						
Pietarsaari	5	5	0	48	56	8	5230	7439	2209
Seinäjoki	10	14	4	53	55	2	8435	10183	1748
Uusikaarlepyy	2	3	1						
Vaasa	12	13	1	31	33	2	5448	7601	2153
Ähtäri	2	3	1						
Evijärvi	1	1	0						
Himanka	2	2	0						
Ilmajoki	3	3	0	9	7	-2	1037	1121	84
Jalasjärvi	5	5	0	13	10	-3	2362	1917	-445
Jurva	2	3	1						
Karjajoki	0	1	1						
Kauhajoki	2	6	4						
Kaustinen	2	2	0						
Korsnäs	2	3	1						
Kortesjärvi	1	1	0						
Kruunupyö	1	3	2						
Kuortane	1	1	0						
Lahia	1	1	0						
Lohtaja	1	1	0						
Maalahti	2	2	0						
Mustasaari	3	3	0	12	8	-4	1406	1520	114
Nurmo	0	2	2						
Närpiö	4	4	0	13	11	-2	1599	2015	416
Oravainen	1	2	1						
Pietarsaaren mlk	1	3	2						
Teuva	1	2	1						
Toholampi	1	1	0						
Töysä	0	1	1						
Vähäkyrö	1	1	0						
Vöyri	1	2	1						
Ylihärkä	0	2	2						
OULUN									
LÄÄNI	66	86	20	247	273	26	33506	49104	15598
Haapajärvi	2	2	0						
Kajaani	4	6	2	36	30	-6	5887	7083	1196
Kuhmo	1	2	1						
Oulainen	2	3	1						
Oulu	27	32	5	114	133	19	15357	24884	9527

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS
	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	1000 MK	1000 MK	1000 MK
Raabe	4	4	0	3	6	3	783	1288	505
Ylivieska	2	3	1						
Alavieska	1	1	0						
Haapavesi	2	2	0						
Haukipudas	1	1	0						
Hyrnsalmi	0	1	1						
Ii	1	0	-1						
Kalajoki	3	3	0	6	6	0	714	1059	345
Kiiminki	1	1	0						
Kuusamo	4	4	0	14	12	-2	1887	1989	102
Kärsämäki	0	1	1						
Liminka	0	1	1						
Muhos	0	1	1						
Nivala	2	3	1						
Piippola	0	1	1						
Pudasjärvi	1	4	3						
Pulkkila	1	1	0						
Puolanka	1	1	0						
Pyhäjärvi	1	1	0						
Reisjärvi	1	1	0						
Ristijärvi	0	1	1						
Sotkamo	1	1	0						
Suomussalmi	2	2	0						
Taivalkoski	1	1	0						
Tyrnävä	0	1	1						
LAPIN									
LÄÄNI	25	38	13	100	120	20	13673	22054	8381
Kemi	3	4	1	8	8	0	998	1522	524
Kemijärvi	2	2	0						
Rovaniemi	8	11	3	38	55	17	5384	8881	3497
Tornio	5	6	1	27	20	-7	3701	4646	945
Inari	0	2	2						
Keminmaa	0	2	2						
Kittilä	1	1	0						
Muonio	1	1	0						
Pello	1	1	0						
Posio	1	1	0						
Ranua	1	1	0						
Salla	0	1	1						
Sodankylä	2	3	1						
Tervola	0	1	1						
Ylitornio	0	1	1						

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

13. Lakiasiain palvelun toimipaikat lääneittäin ja kunnittain vuosina 1984 ja 1986(1)

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 LKM	1986 LKM	MUUTOS LKM	1984 1000 M	1986 1000 MK	MUUTOS 1000 MK
KOKO MAA	353	392	39	1302	1327	25	338750	439857	101107
UUDENMAAN LÄÄNI	143	151	8	708	771	63	213553	270266	56713
Espoo	11	5	-6	8	6	-2	2299	1289	-1010
Hanko	0	1	1						
Helsinki	115	126	11	668	734	66	205051	259058	54007
Hyvinkää	3	4	1	2	5	3	393	1482	1089
Järvenpää	2	2	0						
Kauniainen	1	1	0						
Kerava	1	2	1						
Lohja	1	2	1						
Loviisa	2	2	0						
Tammisaari	1	1	0						
Vantaa	4	4	0	4	3	-1	708	915	207
Nurmijärvi	2	1	-1						
TURUN JA PORIN LÄÄNI, AHVENANMAA	54	54	0	125	116	-9	23489	35350	11861
Kankaanpää	2	3	1						
Kokemäki	1	1	0						
Loimaa	1	1	0						
Maarianhamina	0	2	2						
Naantali	1	1	0						
Parainen	2	2	0						
Parkano	0	1	1						
Pori	5	5	0	11	17	6	2978	6784	3806
Raisio	1	1	0						
Rauma	1	1	0						
Salo	5	5	0	9	7	-2	1616	2306	690
Turku	31	28	-3	90	67	-23	15973	20267	4294
Vammala	2	2	0						
Kaarina	1	0	-1						
Lieto	1	0	-1						
Paimio	0	1	1						

(1) Henkilöstö ja liikevaihto on ilmoitettu vain niiden kuntien osalta, joissa toimipaikkojen määrä oli molempina vuosina vähintään kolme.

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIKEVAINTO		
	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS
	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	1000 MK	1000 MK	1000 MK
HÄMEEN									
LÄÄNI	51	56	5	176	153	-23	35286	44680	9394
Forssa	1	1	0						
Hämeenlinna	5	7	2	10	16	6	2214	3859	1645
Lahti	14	11	-3	45	34	-11	8485	10072	1587
Nokia	1	1	0						
Riihimäki	1	3	2						
Tampere	23	26	3	96	72	-24	19842	22464	2622
Toijala	2	2	0						
Valkeakoski	1	1	0						
Virrat	0	1	1						
Janakkala	1	2	1						
Kangasala	1	1	0						
Vilppula	1	0	-1						
KYMEN									
LÄÄNI	19	22	3	39	42	3	8241	11255	3014
Hamina	2	2	0						
Imatra	3	4	1	2	4	2	452	1052	600
Kotka	4	5	1	12	12	0	2285	2866	581
Kouvola	4	3	-1	9	6	-3	2296	1716	-580
Kuusankoski	1	1	0						
Lappeenranta	5	7	2	11	14	3	2412	4321	1909
MIKKELIN									
LÄÄNI	4	9	5	12	13	1	2955	3564	609
Heinola	2	3	1						
Mikkeli	1	2	1						
Savonlinna	1	3	2						
Juva	0	1	1						
POHJOIS-KARJALAN									
LÄÄNI	7	7	0	30	21	-9	7139	8228	1089
Joensuu	7	7	0	30	21	-9	7139	8228	1089
KUOPION									
LÄÄNI	15	18	3	59	48	-11	12466	13918	1452
Kuopio	12	14	2	47	37	-10	10387	11168	781
Varkaus	3	3	0	12	11	-1	2079	2663	584
Siilinjärvi	0	1	1						

	TOIMIPAIKAT			HENKILÖSTÖ			LIIKEVAIHTO		
	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS	1984	1986	MUUTOS
	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	LKM	1000 MK	1000 MK	1000 MK
KESKI-SUOMEN									
LÄÄNI	10	14	4	19	23	4	4179	7364	3185
Jyväskylä	8	10	2	17	18	1	3447	5499	2052
Jämsä	0	1	1						
Keuruu	0	1	1						
Saarijärvi	0	1	1						
Äänekoski	1	1	0						
Muurame	1	0	-1						
VAASAN									
LÄÄNI	17	23	6	40	45	5	10286	16671	6385
Alavus	0	1	1						
Kokkola	2	2	0						
Kristiinankaupunki	1	1	0						
Pietarsaari	1	1	0						
Seinäjoki	5	6	1	10	13	3	2723	3159	436
Vaasa	6	8	2	17	15	-2	4096	8102	4006
Kauhajoki	1	2	1						
Laihia	1	2	1						
OULUN									
LÄÄNI	20	24	4	55	60	5	13075	17584	4509
Haapajarvi	0	1	1						
Kajaani	2	2	0						
Oulainen	1	1	0						
Oulu	10	13	3	36	40	4	9205	11892	2687
Raahe	2	2	0						
Ylivieska	2	1	-1						
Haapavesi	0	1	1						
Haukipudas	1	1	0						
Kuusamo	1	0	-1						
Nivala	0	1	1						
Oulunsalo	1	0	-1						
Pyhäjärvi	0	1	1						
LAPIN									
LÄÄNI	13	14	1	39	35	-4	8081	10977	2896
Kemi	2	2	0						
Kemijärvi	2	2	0						
Rovaniemi	6	6	0	22	17	-5	4968	4888	-80
Tornio	1	2	1						
Inari	1	1	0						
Sodankylä	1	1	0						

Lähde: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

14. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen tuloslaskelma EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk

	Henkilöstön suuruusluokka			
	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
LIIKEVAIHTO	392.8	366.2	425.3	1195.1
Aineet ja tarvikkeet	-113.2	-68.0	-85.3	-271.5
Palkat	-111.4	-126.4	-161.6	-401.6
Työnantajain sosiaali- turvamaksut	-22.6	-25.7	-32.8	-81.5
Vuokrat	-20.9	-25.5	-24.0	-70.9
Muut liikekulut	-103.4	-100.3	-90.7	-297.9
Valmistus omaan käyttöön	1.0			1.0
Vaihto-omaisuuden han- kintamienon muutos	37.3	9.9	0.6	48.9
KÄYTTÖKATE	63.7	34.8	27.6	126.7
Poistot	-15.7	-11.2	-19.5	-47.0
LIIKEVOITTO	47.7	23.6	8.0	79.4
Muut tuotot:				
-Korkotuotot	9.3	9.0	15.7	34.1
-Osingot ja osuuskorot	17.0	20.6	18.0	55.6
-Muut tuotot	11.9	16.8	190.2	220.0
Muut tuotot yhteensä	38.2	46.4	223.9	309.7
Muut kulut	-6.5	-1.6	-1.6	-9.7
Voitto/tappio ennen vieraan pääoman kuluja, varauksia ja veroja	79.4	68.4	230.3	379.4
Vieraan pääoman kulut:				
-Korkokulut	37.2	26.4	36.1	100.7
-Muut vieraan pääoman kulut	2.5	1.1	2.6	6.7
Vieraan pääoman kulut yhteensä	-39.7	-27.5	-38.7	-107.4
Voitto/tappio ennen varauksia ja veroja	39.7	40.9	191.6	272.0
Varausten muutos:(2)				
-Luotto- ja takuuvara- uksen muutos	-1.1	-0.4	-1.9	-3.5
-Investointivarausten muutos	-2.5	-1.2	-38.1	-41.8
-Toimintavarausten muutos	-7.9	-7.7	-5.2	-20.8
-Varastovarausten muutos	-7.0	-0.7	-0.5	-8.3
-Muiden varausten muutos	-0.1	0.1		
Varausten muutos yhteensä	-18.0	-10.3	-44.6	-73.2
Välittömät verot	-10.7	-4.8	-1.8	-17.4
TILIKAUDEN VOITTO	11.5	26.0	145.4	182.5
Verokirjaukset omasta pääomasta/ omaan pääomaan:				
-Varausten tai rahastojen käyttö verojen maksuun	0.5	0.2	0.4	1.1
-Siirrot rahastoihin	0.1			0.1

(1) Toimialan kokonaistuloslaskelmassa on mukana yritykset, jotka esiintyvät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

(2) Lisäys -, vähennys +

15. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen taseen vastaavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk

	Henkilöstön suuruusluokka			
	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
Rahoitusomaisuus:				
Rahat ja pankkisaamiset	53.1	22.6	18.4	95.5
Myyntisaamiset	56.4	50.5	74.5	182.4
Lainasaamiset	244.7	99.7	141.2	486.8
Ennakkomaksut	1.3	1.5	4.4	7.3
Siirtosaamiset	21.4	9.5	15.1	46.1
Muut rahoitusvarat	42.3	11.6	79.1	133.1
Rahoitusomaisuus yhteensä	418.9	195.4	332.6	951.0
Vaihto-omaisuus yhteensä	67.9	31.1	24.8	124.9
Käyttöomaisuus ja muut pitkä-				
vaikutteiset menot:				
Keskeneräiset omat työt	0.1		0.3	0.4
Tontit, maa- ja vesialueet	3.6	5.8	13.9	23.4
Rakennukset ja rakennelmat	41.7	18.5	71.8	132.1
Koneet, kalusto ja				
kuljetusvälineet	38.7	29.1	73.4	142.9
Muut aineelliset hyödykkeet	1.0	0.4	0.3	1.8
Osakkeet ja osuudet	175.4	183.1	301.1	670.2
Aineettomat hyödykkeet	2.6	2.4	3.3	9.4
Muut pitkävaikutteiset				
menot ja ennakkomaksut	12.9	6.8	9.4	30.9
Käyttöomaisuus ja muut pitkä-				
vaikutteiset menot yhteensä	276.1	246.1	473.8	1011.1
Muut pitkävaikutteiset sijoitukset	7.6	1.3		8.9
Arvostuserät	0.1	0.3	1.3	1.7
VASTAAVAA YHTEENSÄ	770.9	474.1	832.3	2097.7

(1) Toimialan taseen vastaavassa on mukana yritykset, jotka esiintyivät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

16. Liikkeenjohdon konsulttitoimistojen taseen vastattavaa EVR:n henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk(1)

Henkilöstön suuruusluokka

	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
Lyhytaikainen vieras pääoma:				
Ostovelat	51.4	21.1	17.0	90.3
Ennakkomaksut	5.3	16.8	5.1	27.2
Siirtovelat	37.9	37.1	44.3	121.0
Rahoitusvekselit	10.9	5.8	19.2	36.0
Muut lyhytaikaiset velat	279.4	137.8	59.8	478.0
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	384.8	218.7	145.3	752.5
Pitkäaikainen vieras pääoma:				
Eläkelainat	4.1	13.5	72.7	90.4
Lainat rahoituslaitoksilta	197.9	116.3	189.4	515.9
Joukkovelkakirjalainat, toimitus- luotot ja muut pitkäaik. velat	24.0	32.2	56.1	114.9
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	226.0	162.0	318.1	721.2
Vieras pääoma yhteensä	610.8	380.7	463.5	1473.7
Arvostuserät	1.8	5.1		7.0
Varaukset:				
Luottotappio- ja takuuvaraus	6.3	1.4	3.7	11.4
Investointivaraus	7.6	6.9	56.6	71.2
Toimintavaraus	17.0	20.6	22.1	59.7
Varastovaraus	15.5	3.7	1.6	21.0
Muut varaukset	0.5	0.7		1.3
Varaukset yhteensä	46.9	33.3	83.8	164.4
Oma pääoma:				
Osake-, osuus- ja muu niitä vastaava pääoma	71.3	35.0	50.5	158.1
Vararahasto	1.1	4.4	0.6	6.1
Arvonkorotusrahasto	0.5	1.0	14.8	16.3
Muu oma pääoma	34.1	8.2	74.1	116.7
Tilikauden voitto	10.8	26.0	144.9	181.3
Oma pääoma yhteensä	116.5	72.7	285.0	475.2
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	770.9	474.1	832.3	2097.7

(1) Toimialan taseen vastattavassa on mukana yritykset, jotka esiintyvät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

17. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen tuloslaskelma EVR:n mukaan
henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk(1)

	Henkilöstön suuruusluokka			
	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
LIIKEVAIHTO	329.5	350.1	208.6	907.8
Aineet ja tarvikkeet	-60.6	-23.4	-34.3	-119.4
Palkat	-122.7	-163.7	-87.0	-380.0
Työnantajain sosiaali- turvamaksut	-24.9	-33.2	-17.7	-77.1
Vuokrat	-23.2	-24.1	-13.9	-62.5
Muut liikekulut	-54.2	-59.5	-32.2	-149.2
Valmistus omaan käyttöön				
Vaihto-omaisuuden han- kintamenson muutos	14.7	5.5	2.9	23.1
KÄYTTÖKATE	61.1	53.0	27.0	147.4
Poistot	-13.9	-10.6	-8.2	-33.8
LIIKEVOITTO	47.2	42.4	18.8	113.6
Muut tuotot:				
-Korkotuotot	2.1	2.9	1.5	6.6
-Osingot ja osuuskorot	0.5	0.4	3.4	4.4
-Muut tuotot	5.3	8.6	6.3	21.2
Muut tuotot yhteensä	7.9	11.9	11.2	32.2
Muut kulut	-0.8	-1.3	-0.9	-3.0
Voitto/tappio ennen vieraan pääoman kuluja, varauksia ja veroja	54.3	53.0	29.1	142.8
Vieraan pääoman kulut:				
-Korkokulut	11.6	9.4	8.4	30.1
-Muut vieraan pääoman kulut	1.6	1.4	1.3	4.5
Vieraan pääoman kulut yhteensä	-13.2	-10.8	-9.7	-34.6
Voitto/tappio ennen varauksia ja veroja	41.1	42.2	19.4	108.2
Varausten muutos:(2)				
-Luotto- ja takuuvara- uksen muutos	-0.1		-0.3	-0.5
-Investointivarausten muutos	-1.2	-1.8	-1.6	-4.7
-Toimintavarausten muutos	-6.0	-9.2	-4.5	-20.3
-Varastovarausten muutos	-1.6	-1.0	1.1	-1.5
-Muiden varausten muutos	-0.1	-0.8	0.2	-0.7
Varausten muutos yhteensä	-9.7	-13.2	-3.9	-27.5
Välittömät verot	-12.2	-10.9	-3.8	-28.4
TILIKAUDEN VOITTO	19.4	18.0	11.9	52.2
Verokirjaukset omasta pääomasta/ omaan pääomaan:				
-Varausten tai rahastojen käyttö verojen maksuun	0.1	0.2	0.1	0.4
-Siirrot rahastoihin				

(1) Toimialan kokonaistuloslaskelmassa on mukana yritykset, jotka esiintyivät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

(2) Lisäys -, vähennys +

18. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen taseen vastaavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk(1)

	Henkilöstön suuruusluokka			
	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
Rahoitusomaisuus:				
Rahat ja pankkisaamiset	30.4	32.8	16.1	80.4
Myyntisaamiset	37.7	55.6	34.0	129.6
Lainasaamiset	30.3	22.1	13.4	67.7
Ennakkomaksut	1.4	1.7	0.7	3.9
Siirtosaamiset	5.9	8.1	4.9	19.3
Muut rahoitusvarat	4.0	10.4	4.6	19.2
Rahoitusomaisuus yhteensä	109.7	130.8	73.6	319.9
Vaihto-omaisuus yhteensä	34.7	15.0	7.5	57.3
Käyttöomaisuus ja muut pitkä- vaikutteiset menot:				
Keskeneräiset omat työt				
Tontit, maa- ja vesialueet	0.5	2.8	0.4	3.7
Rakennukset ja rakennelmat	4.7	3.9	3.8	12.5
Koneet, kalusto ja kuljetusvälineet	38.5	27.0	20.6	89.0
Muut aineelliset hyödykkeet	0.7	0.4	0.1	1.1
Osakkeet ja osuudet	52.2	55.9	54.6	175.6
Aineettomat hyödykkeet	1.2	1.0	0.6	2.8
Muut pitkävaikutteiset menot ja ennakkomaksut	6.1	5.3	8.6	20.5
Käyttöomaisuus ja muut pitkä- vaikutteiset menot yhteensä	103.8	96.4	88.8	305.1
Muut pitkävaikutteiset sijoitukset	0.5	0.2	0.1	0.8
Arvostuserät	0.1	0.6	0.8	1.4
VASTAAVAA YHTEENSÄ	248.9	243.6	170.8	685.5

(1) Toimialan taseen vastaavassa on mukana yritykset, jotka esiintyivät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

19. Kirjanpito- ja tilintarkastustoimistojen taseen vastattavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk(1)

	Henkilöstön suuruusluokka			
	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
Lyhytaikainen vieras pääoma:				
Ostovelat	15.3	13.6	6.4	35.7
Ennakkomaksut	3.1	1.3	0.1	4.5
Siirtovelat	33.3	42.2	22.6	100.0
Rahoitusvekselit	3.1	2.5	0.9	6.6
Muut lyhytaikaiset velat	42.9	30.5	23.9	99.6
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	97.7	89.7	54.0	246.4
Pitkäaikainen vieras pääoma:				
Eläkelainat	3.6	19.0	19.9	43.0
Lainat rahoituslaitoksilta	96.6	56.5	38.0	200.1
Joukkovelkakirjalainat, toimitus- luotot ja muut pitkäaik. velat	8.5	4.7	2.3	16.2
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	108.7	80.2	60.2	259.2
Vieras pääoma yhteensä	206.4	169.9	114.3	505.7
Arvostuserät		0.7		0.8
Varaukset:				
Luottotappio- ja takuuvaraus	0.7	1.3	0.9	3.0
Investointivaraus	5.8	11.1	2.5	19.8
Toimintavaraus	19.9	32.1	16.4	69.5
Varastovaraus	4.3	3.5	1.8	9.7
Muut varaukset	0.4	0.9	0.1	1.3
Varaukset yhteensä	31.1	48.9	21.9	103.3
Oma pääoma:				
Osake-, osuus- ja muu niiltä vastaava pääoma				
Vararahasto				
Arvonkorotusrahassto				
Muu oma pääoma				
Tilikauden voitto				
Oma pääoma yhteensä(2)	21.2	23.2	33.4	80.1
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	248.9	243.6	170.8	685.5

- (1) Toimialan taseen vastattavassa on mukana yritykset, jotka esiintyvät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).
- (2) Oman pääoman erittelyjä ei esitetä, koska ne ovat toimialalla epäluotettavia.

20. Asianaajotoimistojen tuloslaskelma EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk(1)

	Henkilöstön suuruusluokka			
	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
LIIKEVAIHTO	146.5	296.1	95.4	553.0
Aineet ja tarvikkeet	-37.2	-113.1	-1.7	-152.2
Palkat	-34.8	-77.0	-43.1	-159.3
Työnantajain sosiaali- turvamaksut	-7.1	-15.6	-8.7	-32.3
Vuokrat	-8.9	-12.0	-5.9	-27.6
Muut liikekulut	-28.0	-48.7	-9.4	-85.2
Valmistus omaan käyttöön				
Vaihto-omaisuuden han- kintamenojen muutos	13.7	17.6	0.1	31.4
KÄYTTÖKATE	41.1	51.1	26.9	122.7
Poistot	-5.2	-7.9	-2.7	-16.5
LIIKEVOITTO	36.3	43.1	24.2	106.7
Muut tuotot:				
-Korkotuotot	0.6	0.6	0.6	1.9
-Osingot ja osuuskorot	0.1	0.1		0.2
-Muut tuotot	1.6	6.3	0.1	8.1
Muut tuotot yhteensä	2.3	7.0	0.7	10.2
Muut kulut	-0.7	-0.2	-0.2	-1.1
Voitto/tappio ennen vieraan pääoman kuluja, varauksia ja veroja	37.9	49.9	24.7	115.8
Vieraan pääoman kulut:				
-Korkokulut	4.8	6.1	0.6	11.8
-Muut vieraan pääoman kulut	0.4	0.7		1.2
Vieraan pääoman kulut yhteensä	-5.2	-6.8	-0.6	-13.0
Voitto/tappio ennen varauksia ja veroja	32.7	43.1	24.1	102.8
Varausten muutos:(2)				
-Luotto- ja takuuvara- uksen muutos		-0.1	-0.1	-0.2
-Investointivarausten muutos	-0.7	-2.2	-1.9	-5.0
-Toimintavarausten muutos	-2.0	-3.6	-4.4	-10.5
-Varastovarausten muutos	-5.2	-2.0	-0.1	-7.2
-Muiden varausten muutos	-0.2	-0.1		-0.4
Varausten muutos yhteensä	-8.3	-9.5	-6.1	-23.9
Välittömät verot	-13.4	-18.6	-11.7	-45.0
TILIKAUDEN VOITTO	15.5	15.1	6.3	37.6

(1) Toimialan kokonaistuloslaskelmassa on mukana yritykset, jotka esiintyivät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

(2) Lisäys -, vähennys +

21. Asianaajotoimistojen taseen vastaavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk(1)

	Henkilöstön suuruusluokka			
	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
Rahoitusomaisuus:				
Rahat ja pankkisaamiset	11.2	18.6	13.3	43.7
Myyntisaamiset	11.9	37.5	33.4	83.8
Lainasaamiset	5.4	5.0	1.4	12.0
Ennakkomaksut	0.2	1.6		1.8
Siirtosaamiset	2.0	4.5	2.7	9.4
Muut rahoitusvarat	1.0	5.6	1.5	8.2
Rahoitusomaisuus yhteensä	31.8	72.8	52.1	158.9
Vaihto-omaisuus yhteensä	24.6	43.3	0.2	68.1
Käyttöomaisuus ja muut pitkä-				
vaikutteiset menot:				
Keskeneräiset omat työt		0.2		0.3
Tontit, maa- ja vesialueet	0.6	0.1		0.6
Rakennukset ja rakennelmat	1.1	0.2	0.2	1.5
Koneet, kalusto ja				
kuljetusvälineet	12.8	18.3	5.3	37.9
Muut aineelliset hyödykkeet	0.1	0.8	0.1	1.0
Osakkeet ja osuudet	22.2	21.4	1.5	48.6
Aineettomat hyödykkeet	0.1	0.1		0.3
Muut pitkävaikutteiset				
menot ja ennakkomaksut	1.1	2.2	3.0	6.5
Käyttöomaisuus ja muut pitkä-				
vaikutteiset menot yhteensä	38.0	43.5	10.1	96.8
Muut pitkävaikutteiset sijoitukset		1.4		1.4
Arvostuserät				
VASTAAVAA YHTEENSÄ	93.8	155.9	62.5	319.7

(1) Toimialan taseen vastaavassa on mukana yritykset, jotka esiintyivät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

22. Asianaajotoimistojen taseen vastattavaa EVR:n mukaan henkilöstön suuruusluokittain vuonna 1987, milj. mk(1)

Henkilöstön suuruusluokka

	-4	5-19	20-	YHTEENSÄ
Lyhytaikainen vieras pääoma:				
Ostovelat	7.3	14.2	4.1	26.1
Ennakkomaksut	4.2	5.5		9.9
Siirtovelat	9.9	25.5	13.9	50.4
Rahoitusvekselit	1.3	1.3		2.8
Muut lyhytaikaiset velat	18.5	17.2	10.0	46.3
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	41.2	63.7	27.9	135.4
Pitkäaikainen vieras pääoma:				
Eläkelainat	0.6	4.0	4.9	9.5
Lainat rahoituslaitoksilta	41.6	56.6	0.3	102.8
Joukkovelkakirjalainat, toimitus- luotot ja muut pitkäaik. velat	0.9	2.7		3.7
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	43.1	63.3	5.2	116.0
Vieras pääoma yhteensä	84.3	127.0	33.2	251.4
Arvostuserät	0.3			0.4
Varaukset:				
Luottotappio- ja takuuvaraus	0.2	1.1	0.9	2.3
Investointivaraus	1.8	10.1	4.4	16.5
Toimintavaraus	6.6	16.1	11.2	35.0
Varastovaraus	6.6	7.0	0.1	13.7
Muut varaukset	0.3	1.3		1.7
Varaukset yhteensä	15.6	35.6	16.6	69.1
Oma pääoma:				
Osake-, osuus- ja muu niitä vastaava pääoma				
Vararahasto				
Arvonkorotusrahassto				
Muu oma pääoma				
Tilikauden voitto				
Oma pääoma yhteensä(2)	4.4	3.1	7.9	15.6
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	93.8	155.9	62.5	319.7

(1) Toimialan taseen vastattavassa on mukana yritykset, jotka esiintyvät sekä elinkeinoverotusaineistossa (EVR) että yritys- ja toimipaikkarekisterissä (YTR).

(2) Oman pääoman erittelyjä ei esitetä, koska ne ovat toimialalla epäluotettavia.

TILASTOKESKUS

TUTKIMUKSIA

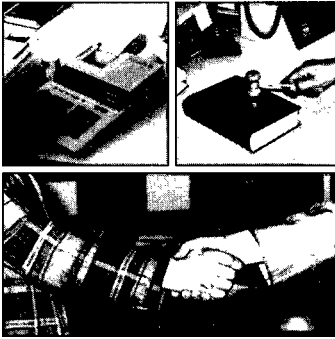
Tilastokeskus on julkaissut Tutkimuksia v. 1966 alkaen, v. 1986 lähtien ovat ilmestyneet seuraavat:

123. Pellervo Marja-aho. Kansantalouden tilinpito, Yksityinen palvelutoiminta kansantalouden tilinpidossa. Tammikuu 1986. 60 s.
124. Palkansaajien ansiotasoindeksi 1908=100. Helmikuu 1986. 68 s.
125. Matti Kortteinen – Anna-Maija Lehto – Pekka Ylöstalo, Tietotekniikka ja suomalainen työ. Huhtikuu 1986. 164 s.
125. Matti Kortteinen – Anna-Maija Lehto – Pekka Ylöstalo, Information Technology and Work in Finland. January 1987. 131 p.
126. Väinö Kannisto, Geographic differentials in infant mortality in Finland 1871-1983. April 1986. 82 p.
127. Kaj-Erik Isaksson – Simo Vahvelainen, Muoviteollisuuden jätteet. Kesäkuu 1986. 93 s.
128. Time Use Studies: Dimensions and Applications. October 1986. 192 p.
129. Ritva Marin, Ammatituolleisuus 1977 - 80. Joulukuu 1986. 265 s.
130. Maija Sandström, Tukku- ja vähittäiskaupan aikasarjat 1968 - 85. Tammikuu 1987.
131. Eeva-Sisko Veikkola – Riitta Tolonen, Elinkeinoelämän tuki taiteille 1984. Tammikuu 1987. 34 s.
132. Eero Tanskanen, Asuintaloyhtiöiden energiankulutus ja kuluttajakäytyytyminen. Maaliskuu 1987. 106 s.
133. Heidi Melasniemi-Uutela – Eero Tanskanen, Asuintaloyhtiöiden kaukolämpöenergian ja veden kulutus 1984. Maaliskuu 1987. 82 s.
134. Perusparannuksen panoshintaindeksi 1985=100. Huhtikuu 1987. 52 s.
135. Reijo Kurkela, Tupakka tupakkalain jälkeen. Toukokuu 1987. 81 s.
136. Tie- ja maarakennuskustannusindeksit 1985=100. Joulukuu 1987. 25 s.
137. 1988: Aila Repo, Väestön tutkinto- ja koulutusraKENNE-ennuste 1985 - 2000. Tammikuu 1988. 62 s.
138. Anna-Maija Lehto, Naisten ja miesten työolot. Maaliskuu 1988. 222 s.
139. Johanna Korhonen, Teollisuustilaston ennakkotietojen estimointimenetelmä. Maaliskuu 1988. 46 s.
140. Markku Tahvanainen, Asuntolainojen korot ja verot. Huhtikuu 1988. 90 s.
141. Leo Kolttola – Marja Tammilehto-Luode – Erkki Niemi, Luonnonvaratilinpito, Esitutkimusraportti. Toukokuu 1988, 93 s.
142. István Harscs, Iiris Niemi & Agnes Babarczy, Use of Time in Hungary and in Finland II, The effects of life cycle and education. May 1988. 55 p.
143. Heidi Melasniemi-Uutela, Kiinteistöhoitotavat ja energian kulutus taloyhtiöissä. Kesäkuu 1988. 112 s.
144. Ilkka Lehtinen – Tuula Koskenkylä, Kuluttajahintaindeksi 1985=100. Kesäkuu 1988. 50 s.
145. Elli Paakkolanvaara, Informaatioyhteiskunta ja informaatioammatit. Heinäkuu 1988. 160 s.
146. Ilkka Lehtinen – Jarmo Ranki, Tuottajahintaindeksi 1985=100. Lokakuu 1988. 80 s.
147. Seppo Laaksonen, Katovirheen korjaus kotitalousaineistossa. Lokakuu 1988. 110 s.
148. Hannu Uusitalo, Muuttuva tulonjako. Lokakuu 1988. 137 s.
148. Hannu Uusitalo, Income Distribution in Finland. July 1989. 123 p.
149. Pekka Rytkönen, Palvelusten ulkomaankauppa 1987. Marraskuu 1988. 66 s.
150. Seppo Varjonen, Kansainvälinen BKT- ja hintaver-tailu. Joulukuu 1988. 92 s.
151. Erkki Niemi – Päivi Väisänen, Energiatilinpito 1985, Tutkimusraportti. Maaliskuu 1989. 136 s.
152. Helena Korpi, Pääasiallinen toiminta ja ammatiasema vuoden 1985 väestölaskennassa: rekisteripohjaiset rinnakaistiedot. Huhtikuu 1989. 154 s.
153. Iiris Niemi – Hannu Pääkkönen, Ajankäytön muutokset 1980-luvulla. Toukokuu 1989. 120 s.
154. Kari Lindström – Anna-Maija Lehto – Irja Kandolin, Ikä ja työ, Toukokuu 1989, 92 s.
155. Sirkka-Liisa Kärkkäinen – Timo Matala – Virpi Tiitinen – Ari Tyrkkö, Asunto-olot ja asumisen tuki. Heinäkuu 1989. 295 s.
156. Jorma Huttunen, Asuntovarauma 1985. Heinäkuu 1989. 168 s.
157. Christian Starck, Vuoden 1985 väestölaskennan luotettavuus. Elokuu 1989. 136 s.
158. Pekka Rytkönen, Tekninen palvelu 1970-1980 - luvulla. Heinäkuu 1989. 55 s.
159. Ari Luukinen, Tietojenkäsittelypalvelu 1970-1980-luvulla. Elokuu 1989. 72 s.
160. Risto Kolari, Ammatillinen liikkuvuus Suomessa 1975/1980/1985. 192 s.
161. Pekka Rytkönen, Liikkeenjohdon, kirjainpito- ja lakiasiain palvelu 1980-luvulla. Lokakuu 1989. 71 s.



Liikkeenjohdon, kirjanpito- ja lakiasiain palvelu 1980-luvulla

Pekka Rytönen



Uutta tietoa liikkeenjohdon konsulttitoimistoista, kirjanpito- ja tilintarkastustoimistoista sekä asianajotoimistoista 1980-luvulta.

Tutkimus sisältää tietoja

- yritysrakenteesta, henkilöstöstä ja toiminnan laajuudesta
- palvelujen jakautumisesta lääneittäin ja kunnittain
- yritysten kannattavuudesta ja rahoitusasemasta.

Vuoden 1989 aikana julkaistaan tutkimukset seuraavilta palvelualoilta:

- tekninen palvelu
- tietojenkäsittelypalvelu
- liikkeenjohdon, lakiasiain- ja kirjanpitopalvelut
- markkinointipalvelu ja mainonta
- koneiden ja laitteiden vuokraus
- puhtaanapito ja pesulatoiminta
- kiinteistöpalvelu
- tieliikenteen tavarakuljetus.

Julkaisujen myynti:

Tilastokeskus
PL 504
00101 Helsinki
Puh. (90) 173 41

Försäljning:

Statistikcentralen
PB 504
00101 Helsingfors
Tel. (90) 173 41

Hinta—Pris

85 mk

ISSN 0355-2071
ISBN 951-47-2965-X